

รายงานการศึกษาคู่ขนาน เรื่อง ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

โดย คณะกรรมาธิการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา

สำนักกรรมาธิการ ๑
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

รายงานการศึกษาคึกษา เรื่อง ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

โดย คณะกรรมาธิการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา

สำนักกรรมาธิการ ๑
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา โทร. ๙๑๖๒ - ๓

ที่ สว ๐๐๐๙.๐๙/..... วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๓

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ (๒๒) คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา โดยมีหน้าที่และอำนาจพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการที่ดิน การจัดการทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ตลอดจนการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ศึกษาปัญหาการใช้ การป้องกัน การแก้ไข การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบัน คณะกรรมการ ประกอบด้วย

(๑) พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์	ประธานคณะกรรมการ
(๒) พลเอก ไป่ภูก บุนนาค	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
(๓) พลเอก มารุต ป็ชโชตะสิงห์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
(๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญส่ง ไข่เกษ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
(๕) นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
(๖) พลเอก พิศณุ พุทธวงศ์	เลขาธิการคณะกรรมการ
(๗) นายสาธิต เหล่าสุวรรณ	โฆษกคณะกรรมการ
(๘) พลเอก สนั่น มะเร็งสิทธิ์	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๙) พลเอก ธวัชชัย สมุทรสาคร	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๑๐) พลเอก กนิษฐา ชาญปริญญา	กรรมการ
(๑๑) นายกรรณภว์ ธนภรรคภวิน	กรรมการ
(๑๒) พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ	กรรมการ
	(๑๓) พลเอก ชยติ ...

(๑๓) พลเอก ชยติ สุวรรณมาศ	กรรมการ
(๑๔) พลเรือเอก ชัยวัฒน์ เอี่ยมสมุทร	กรรมการ
(๑๕) พลเรือเอก นพดล ไชยครดา	กรรมการ
(๑๖) พลเอก ศุภรัตน์ พัฒนวิสุทธิ	กรรมการ
(๑๗) นายสุรเดช จิรฐิติเจริญ	กรรมการ
(๑๘) นายวิชัย ทิตตภักดิ์	กรรมการ
(๑๙) นายบุญมี สุระโคตร	กรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าวต่อวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภาต่อไป

(ลงชื่อ) พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์

(สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์)

ประธานคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวสิริภัทร พิมพ์แก้ว)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มงานคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักกรรมการ ๑ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๔๑๖๒ - ๓

วริยา พิมพ์

โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๔๑๖๓

วริยา/สิริภัทร ทาน

รายนามกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา

พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์
ประธานคณะกรรมการ

พลเอก โปฏก บุนนาค
รองประธาน คนที่หนึ่ง

พลเอก มารุต ปิ๋ชโชตะสิงห์
รองประธาน คนที่สอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญส่ง ไข่เกษ
รองประธาน คนที่สาม

นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์
รองประธาน คนที่สี่

พลเอก พิศณุ พุทธวงศ์
เลขานุการคณะกรรมการ

นายสาธิต เหล่าสุวรรณ
โฆษกคณะกรรมการ

พลเอก สนั่น มะเร็งสีทธี
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก ธวัชชัย สมุทรสาคร
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายกรรณภว์ ธนภรรคภวิน
กรรมการ

พลเอก กนิษฐ์ ชาญปรีชญา
กรรมการ

พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ
กรรมการ

พลเอก ชยุดิ สุวรรณมาศ
กรรมการ

พลเรือเอก ชัยวัฒน์ เอี่ยมสมุทร
กรรมการ

พลเรือเอก นพดล โชคระดา
กรรมการ

พลเอก ศุภรัตน์ พัฒนาวิสุทธิ์
กรรมการ

นายสุรเดช จิรรัฐติเจริญ
กรรมการ

นายวิชัย ทิตตภักดิ์
กรรมการ

นายบุญมี สุระโคตร
กรรมการ

รายนามอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญส่ง ไช้เกษ
ประธานคณะอนุกรรมการ

นายสาธิต เหล่าสุวรรณ
รองประธาน คนที่หนึ่ง

นายวิจารณ์ สิมฉายา
อนุกรรมการ

ศาสตราจารย์ธเรศ ศรีสถิตย์
อนุกรรมการ

นายสุพัฒน์ หวังวงศ์วัฒนา
อนุกรรมการ

นางสาวจงจิตร นีรนาทเมธีกุล
อนุกรรมการ

นางสุณี ปิยะพันธุ์พงศ์
อนุกรรมการ

ศาสตราจารย์จางชัย พรรณสวัสดิ์
อนุกรรมการ

ว่าที่ร้อยตรี ชัยชัย ศิริสัมพันธ์
อนุกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภูมิ มูลศิลป์
อนุกรรมการ

นายสมชาย ทรงประกอบ
อนุกรรมการ

นางสุวรรณา จุ่งรุ่งเรือง
อนุกรรมการและเลขานุการ

รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม

นายสุโข อุลลทพิทย์

นางประเสริฐสุข เพฑูรย์สิทธิชัย

นายรังสรรค์ ปิ่นทอง

นางศุภรัตน์ โชติสกุลรัตน์

นางสุชาดา นันทะพานิชสกุล

นางอรพินทร์ วงศ์ชุมพิศ

นายไชยยศ บุญญาภิจ

หน้าว่าง

**รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
ของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา**

.....

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ (๒๒) คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา โดยมีหน้าที่และอำนาจพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการที่ดิน การจัดการทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ตลอดจนการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ศึกษาปัญหาการใช้ การป้องกัน การแก้ไข การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเรื่อง ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว ต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘ ดังนี้

๑. การดำเนินการของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วุฒิสภา

๑.๑ คณะกรรมการ ประกอบด้วย

๑.๑.๑ พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์	ประธานคณะกรรมการ
๑.๑.๒ พลเอก ไปฏก บุนนาค	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑.๑.๓ พลเอก มารุต ปิยะโชติสิงห์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๑.๑.๔ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญส่ง ไข่เกษ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๑.๑.๕ นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่

๑.๑.๖ พลเอก พิศณุ ...

๑.๑.๖ พลเอก พิศณุ พุทธรังค์	เลขานุการคณะกรรมการ
๑.๑.๗ นายสาธิต เหล่าสุวรรณ	โฆษกคณะกรรมการ
๑.๑.๘ พลเอก สนั่น มะเร็งสิทธิ์	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๙ พลเอก ธีรชัย สมุทรสาคร	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๐ พลเอก กนิษฐ์ ชาญปรีชญา	กรรมการ
๑.๑.๑๑ นายกรรณภว์ ธนภรรคภวิน	กรรมการ
๑.๑.๑๒ พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ	กรรมการ
๑.๑.๑๓ พลเอก ชยุดิ สุวรรณมาศ	กรรมการ
๑.๑.๑๔ พลเรือเอก ชัยวัฒน์ เอี่ยมสมุทร	กรรมการ
๑.๑.๑๕ พลเรือเอก นพดล โชคระดา	กรรมการ
๑.๑.๑๖ พลเอก ศุภรัตน์ พัฒนาวิสุทธิ์	กรรมการ
๑.๑.๑๗ นายสุรเดช จิรฐิติเจริญ	กรรมการ
๑.๑.๑๘ นายวิชัย ทิตตภักดี	กรรมการ
๑.๑.๑๙ นายบุญมี สุระโคตร	กรรมการ

๑.๒ คณะกรรมการได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการศึกษาปัญหาการใช้ การป้องกัน การแก้ไข และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๗ ซึ่งคณะอนุกรรมการคณะที่พิจารณาศึกษาเรื่องนี้ประกอบด้วย

๑.๒.๑ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญส่ง ไชเกษ	ประธานคณะอนุกรรมการ
๑.๒.๒ นายสาธิต เหล่าสุวรรณ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑.๒.๓ นายวิจารณ์ สิมายา	อนุกรรมการ
๑.๒.๔ ศาสตราจารย์ธเรศ ศรีสถิตย์	อนุกรรมการ

๑.๒.๕ นายสุพัฒน์ ...

๑.๒.๕ นายสุพัฒน์ หวังวงศ์วัฒนา	อนุกรรมการ
๑.๒.๖ นางสาวจงจิตร นีรนาทเมธิกุล	อนุกรรมการ
๑.๒.๗ นางสุณี ปิยะพันธุ์พงศ์	อนุกรรมการ
๑.๒.๘ ศาสตราจารย์ธงชัย พรรณสวัสดิ์	อนุกรรมการ
๑.๒.๙ ว่าที่ร้อยตรี ธัชชัย ศิริสัมพันธ์	อนุกรรมการ
๑.๒.๑๐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภูมิ มูลศิลป์	อนุกรรมการ
๑.๒.๑๑ นายสมชาย ทรงประกอบ	อนุกรรมการ
๑.๒.๑๒ นางสาวรณมา จุ่งรุ่งเรือง	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑.๒.๑๓ นายสุโข อุกบลทิพย์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๒.๑๔ นางประเสริฐสุข เพฑูรย์สิทธิชัย	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๒.๑๕ นางศุภรัตน์ โชติสกุลรัตน์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๒.๑๖ นายรังสรรค์ ปิ่นทอง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๒.๑๗ นางสุชาดา นันทะพานิชสกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๒.๑๘ นายไชยยศ บุญญากิจ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมพิจารณาศึกษาเรื่อง ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดำเนินการดังนี้

๒.๑ คณะอนุกรรมการได้จัดให้มีการประชุม จำนวน ๑๒ ครั้ง

๒.๒ คณะอนุกรรมการได้ดำเนินการโดยเชิญหน่วยงานมาให้ข้อมูลข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณา ดังนี้

๒.๒.๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๑) นางกานดา ปิยะจันทร์ ผู้อำนวยการกองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(๒) นางเสาวภา หิญาชีระนันท์ ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(๓) นางศิริลักษณ์ ...

- (๓) นางศิริลักษณ์ จันทรโพธิ์ นักวิชาการสิ่งแวดล้อม
ชำนาญการพิเศษ
- (๔) นางสาวจันทรทิพย์ ไชยเสนา นักวิชาการสิ่งแวดล้อม
ชำนาญการ
- (๕) นายรัตน์ เลี้ยงสกุล นักวิชาการสิ่งแวดล้อม
ชำนาญการ
- ๒.๒.๒ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กรมชลประทาน
- (๑) นายชยันต์ เมืองสง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิศวกรรมโยธา
- (๒) นางสาวพรศิริ คณะใหญ่ หัวหน้าฝ่ายวิเคราะห์ผลกระทบ
สิ่งแวดล้อม ๑
- (๓) นายมหิทธิ วงศ์ษา หัวหน้าฝ่ายวิเคราะห์ผลกระทบ
สิ่งแวดล้อม ๒
- ๒.๒.๓ กระทรวงสาธารณสุข
กรมอนามัย
- (๑) นางนภพรรณ นันทพงศ์ ผู้อำนวยการกองประเมิน
ผลกระทบต่อสุขภาพ
- (๒) นางสาวพนิตา เจริญสุข นักวิชาการสาธารณสุข
ชำนาญการพิเศษ
- ๒.๒.๔ กรุงเทพมหานคร
สำนักสิ่งแวดล้อม
- (๑) นางสาวเต็มศิริ จงพูนผล ผู้อำนวยการกองจัดการ
คุณภาพและเสียง
- (๒) นายเอกชัย ปทุมศรี นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ
- ๒.๒.๕ สมาคมอาคารชุดไทย
- นายกรีช จันทรเจริญสุข กรรมการบริหารสมาคม
อาคารชุดไทยฝ่ายกฎหมาย
- ๒.๒.๖ ชมรมนักวิชาการ ...

๒.๒.๖ ชมรมนักวิชาการและที่ปรึกษาสิ่งแวดล้อม

- (๑) นายกฤษดาร์กษ์ แพร่ตันกุล ประธานชมรมนักวิชาการ
และที่ปรึกษาสิ่งแวดล้อม
- (๒) นายอาหะหมัด เจ๊ะเมะ กรรมการชมรมนักวิชาการ
และที่ปรึกษาสิ่งแวดล้อม
- (๓) นางรังษิยา กมลพนัส กรรมการชมรมนักวิชาการ
และที่ปรึกษาสิ่งแวดล้อม

๒.๓ คณะกรรมการได้จัดสัมมนา จำนวน ๑ ครั้ง เรื่อง ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม วันจันทร์ที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๓ ณ ห้องบอลรูม ปี ชั้น ๕ โรงแรมเบสท์เวสเทิร์นพลัสแวนด้าแกรนด์ ถนนแจ้งวัฒนะ นนทบุรี

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา ขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยคณะกรรมการได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ดำเนินการพิจารณาศึกษากรณีดังกล่าว พร้อมทั้งจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณารายงานของคณะอนุกรรมการด้วยความละเอียดรอบคอบแล้ว และมีมติให้ความเห็นชอบกับรายงานดังกล่าว โดยถือเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการ

จากการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการ โดยมีรายละเอียดตามรายงานท้ายนี้ เพื่อให้วุฒิสภาได้พิจารณา หากวุฒิสภาเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการ ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาและดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควรต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

พลเอก

(พิศณุ พุทธวงศ์)

เลขาธิการคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
วุฒิสภา

หน้าว่าง

คำนำ

รายงานการศึกษาค้นคว้าเรื่อง ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบ สถานะ ปัญหา และอุปสรรคของการจัดทำ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายกำหนด สำหรับการพัฒนาระบบการของรัฐและเอกชน รวมทั้งการจัดทำข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไขปัญหา และอุปสรรคของการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องจากบางภาคส่วน ขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และกลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา ความขัดแย้งในสังคม ถึงแม้ว่าระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้มีการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนามาเป็นระยะ ๆ ก็ตาม

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะนำไปใช้ประกอบสำหรับการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปในเชิงระบบและโครงสร้างของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะการปฏิรูป ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเรื่อง ระบบบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในประเด็นการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำ รายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA)

บทสรุปผู้บริหาร

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาโครงการที่อาจจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยเป็นกระบวนการศึกษาวิเคราะห์ และประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการใด ๆ ของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้มีการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดประโยชน์ ดังต่อไปนี้

๑. เป็นเครื่องมือที่จะช่วยพิจารณาว่าโครงการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น อาจจะทำให้เกิดผลเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพหรือไม่ ในระดับมากน้อยเพียงใด และหากเกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ผู้พัฒนาโครงการจะต้องมีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ก่อนการดำเนินโครงการ

๒. เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการคาดการณ์ตามหลักวิชาการในประเด็นปัญหาสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการ ซึ่งจะต้องเตรียมการป้องกันและแก้ไขไว้ก่อน รวมทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดแผนการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ตั้งแต่ขั้นเตรียมโครงการ ระหว่างการก่อสร้างโครงการ และตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการ

๓. เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจการลงทุนหรือการพัฒนาโครงการ การเตรียมแผนงาน แผนการเงินในการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในขั้นตอนการอนุมัติหรืออนุญาตโครงการของหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย

๔. ผลการศึกษาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความรู้ความเข้าใจ และลดความขัดแย้งของการใช้ทรัพยากรที่อาจเกิดขึ้นได้

๕. ก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นระบบที่นิยมใช้กันทั่วไปในนานาประเทศ โดยประเทศไทยได้นำระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและมีการพัฒนาแก้ไขปรับปรุงระบบมาเป็นระยะ ๆ แต่ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังคงมีปัญหาและข้อจำกัดในหลายด้านอันมีสาเหตุมาจากการพัฒนาโครงการที่มากขึ้นและหลากหลาย เนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีเศรษฐกิจและสังคม ในบางครั้งประชาชนและสังคมบางภาคส่วนขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทำให้ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมกลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความขัดแย้งในสังคม

ปัจจุบันได้มีแผนการปฏิรูประบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA และ EHIA) ตามแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ โดยแผนดังกล่าวได้กำหนดให้ทำการปฏิรูปโครงสร้างและระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA และ EHIA) ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓

ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมาธิการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา จึงเห็นสมควรทำการพิจารณาศึกษาระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและปัญหาอุปสรรคของการใช้งานระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูป รวมทั้งเพื่อทราบถึงผลการดำเนินการปฏิรูปและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขและเร่งรัดการปฏิรูปโครงสร้างและระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA และ EHIA)

จากการติดตามผลการดำเนินการปฏิรูประบบและโครงสร้างของการทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามแผนการปฏิรูปประเทศที่กำหนดไว้ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓ ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ปรากฏว่าได้มีการปฏิรูประบบและโครงสร้างของการทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA และ EHIA) ตามวิธีการ (กิจกรรม) ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิรูปภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ๓ ปี โดยมีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คงเหลือแต่รอการประกาศอนุบัญญัติในราชกิจจานุเบกษาเพียงฉบับเดียวเท่านั้น แต่ยังมีสิ่งที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ต้องติดตามประเมินและเร่งรัดคือ การปฏิบัติตามระบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) ที่ได้ทำไว้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานและการประเมินผลผู้จัดทำรายงาน คือ เจ้าของ

โครงการและนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบัน การจัดทำรายงานยังมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าของโครงการหรือผู้จัดทำรายงาน กับประชาชนที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ซึ่งเป็นผู้กำหนดกฎกติกาของการจัดทำรายงาน การพิจารณารายงาน และการติดตามตรวจสอบมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายก็จะต้องเคร่งครัด ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม ตลอดจนการปฏิรูปหน่วยงานของสำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ก็ควรต้องเร่งรัดทำการปรับปรุงส่วนที่เกี่ยวข้อง กับระบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์ครบถ้วนต่อไป

จากการพิจารณาศึกษาครั้งนี้ยังได้พบปัญหาและอุปสรรคของการปฏิรูปและการดำเนินการ ตามแผน รวมทั้งการนำระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไปใช้ หลังจากการปฏิรูป ตามแผนได้ดำเนินการไปแล้วสองปีกับสามไตรมาส คณะกรรมาธิการจึงได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สำหรับการดำเนินการต่อไปหลังจากสิ้นสุดระยะเวลาของการปฏิรูป เพื่อให้การจัดทำรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การพิจารณารายงาน การอนุมัติรายงาน และการติดตาม ตรวจสอบมาตรการป้องกันและแก้ไขและมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โครงการพัฒนาจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมทั้งลดความขัดแย้งสังคม มีความเชื่อมั่นต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ปัญหาและอุปสรรคของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีดังต่อไปนี้

๑. นโยบายเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑.๑ การขอและการอนุญาตเข้าศึกษาสำรวจในพื้นที่ของรัฐเพื่อจัดทำรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องใช้ระยะเวลา เนื่องจากในบริบทปัจจุบันหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถปฏิบัติงานอย่างบูรณาการกันได้ ส่งผลให้การจัดทำรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการของรัฐล่าช้า เสียเวลา และเสียโอกาสในการพัฒนา โครงการสำหรับประชาชน

๑.๒ นโยบายภาครัฐบางครั้งไม่ให้ความสำคัญต่อหลักการของการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และกระบวนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความลักลั่นระหว่างการพัฒนาโครงการของภาครัฐและโครงการของภาคเอกชน

๑.๓ การกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการขนาดเล็กที่จะต้องทำ รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะโครงการขนาดเล็กที่มีผลกระทบ

สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรและเวลา รวมทั้งเป็นการเพิ่มภาระแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๑.๔ เบื้องประชุมสำหรับคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ในการพิจารณา รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังน้อยไม่เหมาะสมกับภาระที่รับผิดชอบ เนื่องจาก ข้อจำกัดของระเบียบของทางราชการ

๒. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๑ ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายหรือระเบียบอื่นใดที่กำหนดให้มีการจัดทำรายงาน การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) สำหรับโครงการขนาดใหญ่ในรายสาขา (Sector Based) หรือในเชิงพื้นที่ (Area Based) ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่สมควร ต้องจัดทำก่อนที่จะมีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น

๒.๒ การประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการมีส่วนร่วมในการจัดทำ รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันยังขาดการปฏิบัติให้เป็นไปตามประกาศ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อม” ทำให้ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลให้การพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เกิดความล่าช้า

๓. ระบบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๓.๑ ผู้ชำนาญการในนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมบางราย ปฏิบัติผิดจรรยาบรรณโดยเฉพาะการรายงานข้อมูลที่เป็นเท็จในรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๓.๒ ประชาชนเกิดความไม่ไว้วางใจและขาดความเชื่อมั่นต่อรายงานการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ

๓.๓ ขาดการชี้แจงสังคมและท้วงติงภาครัฐในกรณีที่โครงการพัฒนาของภาครัฐ มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของประชาชน อย่างรุนแรง

๓.๔ ในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่จะประสบ ปัญหาขาดฐานข้อมูลทุติยภูมิทางด้านสาธารณสุขและสุขภาพที่มีคุณภาพย้อนหลังในอดีต ๕ ปี ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความจำเป็นสำหรับการวิเคราะห์และการประเมินผลกระทบทางด้านสุขภาพ ของโครงการที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการ โดยเฉพาะขาดฐานข้อมูลสาธารณสุข

และสุขภาพในระดับตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งจะมีผลต่อคุณภาพของรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๓.๕ ระบบฐานข้อมูลในรูปของ SMART EIA ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ยังไม่สมบูรณ์และไม่เป็นปัจจุบัน ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นของการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ระบุในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๓.๖ การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีคุณภาพ ทำให้ไม่สามารถลดความขัดแย้งระหว่างรัฐ เจ้าของโครงการและประชาชนได้

๓.๗ ประชาชนบางส่วนมีกระบวนการที่มักขัดแย้งกับแนวคิดที่จะพัฒนาโครงการบางโครงการ

๓.๘ การที่หน่วยงานผู้อนุมัติหรืออนุญาตจะสามารถอนุมัติหรืออนุญาตได้ จำเป็นต้องจัดทำกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (ตามมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐) แต่ในบางกรณีไม่สามารถจัดทำได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากหน่วยงานไม่มีการจัดเตรียมงบประมาณสำหรับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้เพียงพอสำหรับกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) ทำให้เกิดความล่าช้าของการอนุมัติหรืออนุญาตโครงการ

๔. ระบบการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Report Review)

๔.๑ คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ชุดต่าง ๆ ขาดระบบการประสานเชื่อมโยงระหว่างกัน เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพและมาตรฐานของการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และความสอดคล้องกับนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระหว่างนโยบายการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยง

๔.๒ การมอบภารกิจการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการบางประเภทบางขนาด ไปยังจังหวัดต่าง ๆ นั้น บางจังหวัดที่รับมอบหมายต้องประสบปัญหาด้านเอกภาพและมาตรฐานของการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๕. คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) (Expert Committee)

๕.๑ ไม่มีค่าตอบแทนสำหรับคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ในการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๕.๒ คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ไม่สามารถลงสำรวจข้อเท็จจริงในพื้นที่โครงการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบสูงหรือพื้นที่อ่อนไหวได้ทุกโครงการ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่โครงการด้วยตนเอง ส่งผลให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) พิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการโดยอาศัยข้อมูลที่นิติบุคคล ผู้มีสิทธิจัดทำรายงานส่งให้เท่านั้น

๖. ระบบการติดตามตรวจสอบ (Monitoring Evaluation and Auditing)

๖.๑ ขาดระบบการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๖.๒ ขาดระบบการประเมินผลการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๖.๓ ขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑. นโยบายเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑.๑ หน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลหรือรักษาพื้นที่โครงการที่จะมีการพัฒนาซึ่งเจ้าของโครงการพัฒนามีความจำเป็นต้องเข้าไปศึกษาสำรวจในพื้นที่นั้น เพื่อจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่อย่างบูรณาการกับหน่วยงานเจ้าของโครงการอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ทันการณ์และประชาชนไม่เสียผลประโยชน์ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาตให้หน่วยงานอื่นเข้าไปในพื้นที่ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ให้เป็นไปตามคู่มือปฏิบัติงานของหน่วยงานตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๒ การพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการของรัฐต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและจริงจัง

๑.๓ ควรทบทวนประเภทและขนาดของโครงการที่ไม่มีความจำเป็นจะต้องมีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น ประเภทโครงการหรือกิจการลำดับที่ ๒๗ ถึง ๓๑ ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการ

หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยใช้ประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of practice) มาเป็นข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับการอนุมัติหรืออนุญาตของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติหรืออนุญาต

๑.๔ ควรมีค่าตอบแทนเพิ่มเติมจากเบี้ยประชุมสำหรับคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ในการดำเนินการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีความเหมาะสมกับภาระที่รับผิดชอบ

๒. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๑ ต้องมีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) สำหรับโครงการขนาดใหญ่ในรายสาขา (Sector Based) หรือในเชิงพื้นที่ (Area Based) โดยเร็ว

๒.๒ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ต้องให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามประกาศเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม”

๓. ระบบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๓.๑ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ควรปรับระบบการอนุญาตและควบคุมนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีความเข้มงวด และปฏิบัติตามจรรยาบรรณ สอดคล้องกับข้อบังคับสภาวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่าด้วยการประกอบวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควบคุมสาขาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านวิทยาศาสตร์และการควบคุมมลพิษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพยิ่งขึ้น

๓.๒ หน่วยงานเจ้าของโครงการทั้งภาครัฐและเอกชนต้องเพิ่มช่องทางในการสื่อสารสองทางในเชิงรุกตั้งแต่ขั้นตอนการเริ่มศึกษาโครงการให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการ โดยใช้รูปแบบที่เข้าถึงได้ง่าย เพื่อสร้างความเข้าใจให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับประชาชน และต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนในพื้นที่โครงการได้เข้ามามีส่วนรับรู้แสดงความคิดเห็นตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาเพื่อจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ

๓.๓ สถาบันทางวิชาการและสถาบันทางการศึกษา ที่เป็นกลาง ควรทำหน้าที่ชี้แนะ สังคมและทั่วถึงภาครัฐ โดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมในกรณีที่โครงการพัฒนา ของรัฐจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของประชาชน

๓.๔ กระทรวงสาธารณสุขควรดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลด้านสาธารณสุขและสุขภาพ ที่สมควรและจำเป็นต่อการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และเพื่อการคาดการณ์ภาวะ สุขภาพในอนาคตโดยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวในระดับหมู่บ้านและตำบลได้ และมีการจัดทำ ระบบฐานข้อมูลด้านสาธารณสุขเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพและการคาดการณ์ความเสี่ยงในอนาคตได้ นอกจากนี้ รัฐควรกำหนด หน่วยงานของรัฐให้เก็บและเปิดเผยข้อมูลด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งสุขภาพให้เป็น สาธารณะ โดยให้หมายรวมถึงข้อมูลด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่มีอยู่ในรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA และ EHIA) ที่ผ่านการอนุมัติแล้วด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็น การประหยัดเวลา งบประมาณ ภาระงานของทุกภาคส่วน

๓.๕ รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลในรูปของ SMART EIA ให้สมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ และเข้าถึงได้สะดวก ให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปี

๓.๖ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ต้องสร้าง ระบบติดตามตรวจสอบ กำกับดูแลนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานให้มีการจัดทำรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ และมีการบังคับใช้บทลงโทษอย่างจริงจังกับนิติบุคคล ผู้มีสิทธิจัดทำรายงานที่ไม่มีคุณภาพ

๓.๗ รัฐต้องมอบหมายให้สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดำเนินการ ให้มีนโยบายในการพัฒนาพื้นที่ที่ชัดเจน และมีการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องเร่งจัดทำ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ให้ครอบคลุมในรายสาขา (Sector based) และในเชิงพื้นที่ (Area based) ให้แล้วเสร็จภายใน พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อช่วยลด ความขัดแย้ง

๓.๘ การประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยหน่วยงานผู้อนุมัติหรืออนุญาต จะต้องดำเนินการตามกฎระเบียบที่รัฐวางไว้ทุกประการโดยเคร่งครัด และให้สำนักงานนโยบาย และแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนของหน่วยงานผู้อนุมัติหรืออนุญาตแล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับตั้งแต่ได้รับหนังสือแจ้งจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

๔. ระบบการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Report Review)

๔.๑ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกัน เพื่อการประสานเชื่อมโยงระหว่างคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ชุดต่าง ๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับระดับมาตรฐานการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเด็นเดียวกัน

๔.๒ ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม

๕. คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) (Expert Committee)

๕.๑ ควรมีค่าตอบแทนเพิ่มเติมจากเบี้ยประชุมที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ได้รับในการดำเนินการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีความเหมาะสมกับภาระที่รับผิดชอบ

๕.๒ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการที่อยู่ในพื้นที่อ่อนไหวหรือมีผลกระทบรุนแรงคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ควรจะต้องลงพื้นที่โครงการเพื่อศึกษาสำรวจข้อเท็จจริงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือในการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๖. ระบบการติดตามตรวจสอบ (Monitoring Evaluation and Auditing)

๖.๑ หน่วยงานอนุมัติหรืออนุญาตให้มีการพัฒนาโครงการ ต้องมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวด โดยให้นิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือผู้ที่มีใบประกอบวิชาชีพด้านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ลงนามรับรองรายงานการติดตามตรวจสอบ

๖.๒ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ต้องสร้างระบบการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานอนุมัติหรืออนุญาตอย่างเคร่งครัด และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ รวมถึงต้องสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อประสิทธิภาพของการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับภาคประชาชน

๖.๓ เจ้าของโครงการต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ การดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) ตามที่กำหนดไว้ในมาตรการป้องกันแก้ไขและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการ ติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

สารบัญ

หน้า

รายนามกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา	(ก)
รายนามอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม	(ค)
รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม	(จ)
คำนำ	(ฐ)
บทสรุปผู้บริหาร	(ต)
สารบัญ	(ผ)
สารบัญตาราง	(พ)
สารบัญภาพ	(ภ)
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา	(๑)
๑.๒ วัตถุประสงค์	(๑)
๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณาศึกษา	(๒)
๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ	(๒)
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	(๕)
บทที่ ๒ เอกสาร รายงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	(๗)
บทที่ ๓ วิธีการพิจารณาศึกษา	
๓.๑ การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารและรายงาน	(๙)
๓.๒ การเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล และข้อคิดเห็น	(๙)
๓.๓ การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม	(๑๐)
๓.๔ การประชุมคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา	(๑๑)
๓.๕ การประชุมสัมมนา	(๑๒)

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ ๔ ผลการพิจารณาศึกษา

๔.๑	ความสำคัญและประโยชน์ของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	(๑๓)
๔.๒	วิวัฒนาการของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	(๑๕)
๔.๓	กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน	(๒๕)
๔.๔	หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	(๓๐)
๔.๕	รายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เสนอให้สำนักงานนโยบาย
และแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) พิจารณา	(๓๒)
๔.๖	การยอมรับและเชื่อมั่นต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	(๓๓)
๔.๗	การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดในเชิงปฏิบัติ (EIA Best Practice)	(๓๕)
๔.๘	แผนการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบ
สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓ ตามยุทธศาสตร์ชาติ
และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕	(๓๘)
๔.๙	ผลการดำเนินการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมิน
ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA)	(๔๕)
๔.๑๐	ปัญหาและอุปสรรคของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	(๕๐)
๔.๑๑	สรุปปัญหาอุปสรรคของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	(๖๗)

บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑	สรุปผลการพิจารณาศึกษา	(๗๑)
๕.๒	สรุปผลของการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมิน
ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) ตามแผนการปฏิรูป
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓	(๗๔)
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	(๗๕)

บรรณานุกรม

(๘๑)

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑ จำนวนรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA และ EHIA) ที่ผ่านความเห็นชอบ โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)	(๓๓)
๒ ขั้นตอนการปฏิรูประบบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	(๔๒)
๓ ผลการดำเนินการปฏิรูประบบและโครงสร้างการทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	(๔๗)
๔ สถิติการควบคุมการปฏิบัติงานของนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)	(๕๖)

หน้าว่าง

สารบัญภาพ

ภาพที่

- ๑ ความเป็นมาของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๕๙) (๑๖)
- ๒ กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน (๒๖)
- ๓ ขั้นตอนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย (๒๙)
- ๔ ขั้นตอนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย กรณีโครงการที่ต้องขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี (๒๙)
- ๕ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย (๓๐)
- ๖ จำนวนรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เสนอมายังสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณา (พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๖๒) (๓๒)
- ๗ การเคลื่อนไหวของประชาชนกลุ่มที่ต่อต้านโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่ (๕๙)
- ๘ เหตุการณ์ต่าง ๆ ของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่ (๖๐)

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

ถึงแม้ว่าประเทศไทยได้นำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๘ และมีการพัฒนาแก้ไขปรับปรุงมาเป็นระยะ ๆ แล้วก็ตาม แต่การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังคงมีปัญหาที่สามารถตรวจสอบได้ในเชิงประจักษ์และข้อจำกัดในหลายด้าน ทำให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความขัดแย้งในสังคมในหลายกรณี

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีข้อจำกัดและจุดอ่อนในเชิงการปฏิบัติและการบังคับใช้ จึงต้องมีการปฏิรูปในเชิงระบบและโครงสร้างให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของการพัฒนาโครงการและบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามพื้นที่และกาลเวลาดังนั้น คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม จึงได้ทำการพิจารณาศึกษาปัญหาอุปสรรคของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูประบบและโครงสร้างการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕ ซึ่งเป็นหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๒๗๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑) เพื่อทราบสถานการณ์ปัจจุบันของระบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒) เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของระบบและโครงสร้างการประเมินผลกระทบและการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๓) เพื่อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคและปรับปรุงระบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๔) เพื่อการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณาศึกษา

- ๑) ศึกษาความสำคัญและประโยชน์ของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- ๒) ศึกษาประวัติและความเป็นมาของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย
- ๓) ศึกษากระบวนการและวิธีการจัดทำรายงานการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของไทย ได้แก่
 - กระบวนการกลั่นกรองโครงการ (Screening)
 - การกำหนดขอบเขต (Scoping)
 - การประเมินผลกระทบและการจัดทำรายงาน (Impact Assessment and EIA Report)
 - การพิจารณารายงาน (Review)
 - การตัดสินใจ (Decision Making)
 - การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation)
- ๔) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- ๕) พิจารณาและจัดทำข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- ๖) ศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูประบบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารการจัดการสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ ประเด็นแผนการปฏิรูประบบโครงสร้างการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น” (Initial Environmental Examination : IEE^๑) หมายถึง การตรวจสอบเบื้องต้นถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดจากโครงการที่เสนอมักใช้ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่หรือข้อมูลที่สามารถหาได้ทันที IEE เป็นการศึกษามาก่อนจากข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อให้ทราบว่าต้องทำ EIA ต่อไปหรือไม่

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” (Environmental Impact Assessment : EIA)^๒ หมายถึง กระบวนการศึกษาและประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนิน

^๑ รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การปฏิรูปด้านระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ๒๕๖๐

^๒ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑

โครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้มีการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียอื่นใดของประชาชนหรือชุมชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบดังกล่าว ผลการศึกษา เรียกว่า รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ” (Environmental and Health Impact Assessment : EHIA)^๓ หมายถึง การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการ กิจการหรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต ของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรง หรือหมายถึง กระบวนการ ประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการ ทั้งนี้ ได้ขยายมิติทางสุขภาพออกไปให้กว้างขึ้นจากที่มีอยู่เดิมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยกำหนดสุขภาพกับปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม ระบบบริการสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ นับเป็นกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ครบทุกมิติก็ว่าได้ นอกจากนี้ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ยังเป็นกระบวนการที่ได้กำหนดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วม และรับฟังข้อห่วงกังวลต่าง ๆ จากประชาชน และผู้มีส่วนได้เสียไว้อย่างชัดเจน

การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์” (Strategic Environmental Assessment : SEA)^๔ หมายถึงกระบวนการที่เป็นระบบเพื่อใช้สนับสนุนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย แผน หรือแผนงาน โดยคำนึงถึงปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ร่วมกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่น ๆ โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

^๓สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม:ความหมาย และประโยชน์ของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม, สืบค้นเมื่อ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓, จาก www.onep.go.th/eia/ระบบ-eia-ของประเทศไทย/ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบ/.

^๔ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งผู้ดำเนินการ หรือผู้ขออนุญาตจะต้องจัดทำเมื่อได้รับอนุญาตให้ ดำเนินโครงการหรือกิจการแล้ว พ.ศ. ๒๕๖๑.

การกลั่นกรองโครงการ (Screening)^๕ หมายถึง การพิจารณาว่าโครงการจะต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ประเทศไทยใช้วิธีการออกประกาศเพื่อกำหนดประเภทและขนาดของโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การกำหนดขอบเขต (Scoping)^๖ หมายถึง การกำหนดขอบเขตและประเด็นสำคัญที่จะต้องทำการศึกษาและประเมินผลกระทบ ทั้งนี้ หัวข้อที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อมมีหลากหลาย จึงจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตให้ตรงประเด็นและเหมาะสมกับแต่ละโครงการ ซึ่งจะทำให้การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมในประเด็นสำคัญ อีกทั้งช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) (Expert Committee)^๗ หมายถึง ผู้ได้รับแต่งตั้งหรือเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้ทำหน้าที่พิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นการทั่วไปและในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น พื้นที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดต่าง ๆ หรือในเขตพื้นที่ให้ใช้มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของประชาชน^๘ หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดง ทักแนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและแสดงความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และการรับรู้ การเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม^๙ หมายถึง กระบวนการที่จัดให้มีขึ้นในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ

^๕ เรื่องเดียวกัน.

^๖ เรื่องเดียวกัน.

^๗ ประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๓๖ ง ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^๘ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: ความหมายและประโยชน์ของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม, สืบค้นเมื่อ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓, จาก www.onep.go.th/eia/ระบบ-eia-ของประเทศไทย/ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบ/.

^๙ เรื่องเดียวกัน.

สามารถเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น นำเสนอข้อมูล ข้อโต้แย้ง หรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการนั้น อันเป็นการสื่อสารสองทาง

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑) ทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบันของระบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งปัญหาความขัดแย้งในสังคมที่เกิดขึ้นจากระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการต่าง ๆ

๒) ข้อเสนอแนะการแก้ไขปรับปรุงระบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการบริหารจัดการอื่น ๆ ที่สำคัญ

๓) ทราบถึงผลการดำเนินการปฏิรูประบบ และโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔) ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นในสังคมที่จะช่วยลดและป้องกันความขัดแย้งระหว่างการพัฒนาับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และสุขภาพให้เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้โครงการที่จะพัฒนาก่อให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับน้อยที่สุด หากเกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ผู้พัฒนาโครงการจะต้องมีและใช้มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

หน้าว่าง

บทที่ ๒

เอกสาร รายงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การพิจารณาศึกษาครั้งนี้ได้ใช้กฎหมาย เอกสาร และงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

๓) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑

๔) พระราชบัญญัติส่งเสริมวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๕๑

๕) รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การปฏิรูปด้านระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ๒๕๖๐

๖) แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕ เรื่องและประเด็น ปฏิรูปที่ ๑ ปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA และ EHIA)

๗) คู่มือการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๓ กองพัฒนาระบบวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หน้าว่าง

บทที่ ๓ วิธีการพิจารณาศึกษา

๓.๑ การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารและรายงาน

คณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ในคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา ได้ดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูลจากรายงานการศึกษาต่าง ๆ รายงานวิจัย เอกสารราชการ เอกสารประกอบการประชุมของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ และเอกสารรายงานที่เกี่ยวข้องกับระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่

- รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การปฏิรูปด้านระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ๒๕๖๐
- แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ และแผนการปฏิรูปสิ่งแวดล้อม ประเด็นปฏิรูปที่ ๑ : ปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA)
- คู่มือการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๓ กองพัฒนาระบบวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓.๒ การเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล และข้อคิดเห็น

ในการพิจารณาศึกษาครั้งนี้ได้เชิญหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลและข้อคิดเห็น ได้แก่

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑) นางกานดา ปิยะจันทร์ ผู้อำนวยการกองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒) นางสาวภา หิณชีระนันท์ ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบวิเคราะห์ผลกระทบ

สิ่งแวดล้อม

๓) นางศิริลักษณ์ จันทรโพธิ์ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

๔) นางสาวจันทร์ทิพย์ ไชยเสนา นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

๕) นายรัตน์ เลี้ยงสกุล นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กรมชลประทาน
 - ๑) นายชยันต์ เมืองสง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิศวกรรมโยธา
 - ๒) นางสาวพรศิริ คณะใหญ่ หัวหน้าฝ่ายวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ๑
 - ๓) นายมหิทธิ วงศ์ษา หัวหน้าฝ่ายวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ๒
- กระทรวงสาธารณสุข
กรมอนามัย
 - ๑) นางนภพรรณ นันทพงศ์ ผู้อำนวยการกองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
 - ๒) นางสาวพนิดา เจริญสุข นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
- กรุงเทพมหานคร
สำนักสิ่งแวดล้อม
 - ๑) นางสาวเต็มศิริ จงพูนผล ผู้อำนวยการกองจัดการคุณภาพและเสียง
 - ๒) นายเอกชัย ปทุมศรี นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ
- สมาคมอาคารชุดไทย
 - ๑) นายกรีช จันท์เจริญสุข กรรมการบริหารสมาคมอาคารชุดไทยฝ่ายกฎหมาย
- ชมรมนักวิชาการและที่ปรึกษาสิ่งแวดล้อม
 - ๑) นายฤชดาร์กซ์ แพร์ตันกุล ประธานชมรมนักวิชาการและที่ปรึกษาสิ่งแวดล้อม
 - ๒) นายอาหะหมัด เจ๊ะแมะ กรรมการชมรมนักวิชาการและที่ปรึกษาสิ่งแวดล้อม
 - ๓) นางรังษิยา กมลพนัส กรรมการชมรมนักวิชาการและที่ปรึกษาสิ่งแวดล้อม

๓.๓ การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม

การประชุมอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อพิจารณาศึกษาข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการจัดทำสรุปข้อเสนอแนะการแก้ไขระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำนวน ๑๒ ครั้ง ดังนี้

- ๑) การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๔/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓
- ๒) การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๕/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓

๓) การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๖/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓

๔) การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๑๒/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

๕) การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๑๕/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓

๖) การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๖๓ วันพุธที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓

๗) การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๓ วันพุธที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

๘) การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

๙) การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๑๙/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

๑๐) การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๒๐/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

๑๑) การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๒๓/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

๑๒) การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๒๔/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

๑๓) การประชุมคณะอนุกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๓๐/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

๓.๔ การประชุมคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา

การประชุมคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ ๒๑/๒๕๖๓ วันอังคารที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

๓.๕ การประชุมสัมมนา

การประชุมสัมมนา เรื่อง “ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” วันจันทร์ที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๓ ณ ห้องบอลรูม บี ชั้น ๕ โรงแรมเบสท์เวสเทิร์นพลัสแวนด้าแกรนด์ ถนนแจ้งวัฒนะ นนทบุรี โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๘๐ คน

บทที่ ๔ ผลการพิจารณาศึกษา

๔.๑ ความสำคัญและประโยชน์ของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๔.๑.๑ ความสำคัญของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นที่ยอมรับทางสากลว่า เป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้จัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้รับความเชื่อถือในต่างประเทศและทั่วโลก กล่าวคือ ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันและแก้ปัญหาตลอดจนการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้โครงการ กิจกรรม หรือการประกอบการสามารถดำเนินต่อไปได้ ภายใต้แนวความคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งหมายถึงการที่ต้องมีดุลยภาพของการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยวัตถุประสงค์แล้วระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่กระบวนการที่จงใจสร้างขึ้นมาเพื่อจะขัดขวางการพัฒนาโครงการต่าง ๆ แต่สร้างขึ้นมาเพื่อให้การพัฒนาเกิดความยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็โครงการของรัฐหรือของเอกชน

ประการสำคัญ คือ มาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ได้บัญญัติว่า “การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสีย สำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษา และประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย และประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา ดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ”

“บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการ หรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยา ความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า”

ด้วยเหตุนี้ ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจึงมีความสำคัญ และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศไทยที่จะต้องมีการดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์

ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ช่วยสนับสนุนให้มีความสมดุลระหว่างการตัดสินใจ (decision making) และการพัฒนาโดยการศึกษาและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจึงเป็นประเด็นสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อเป็นกลไกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนคุ้มครองสิทธิของชุมชน อีกทั้งยังเป็นประเด็นที่กำลังอยู่ในความสนใจของสังคมไทย เนื่องจากบางครั้งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมได้

๔.๑.๒ ประโยชน์ของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีดังต่อไปนี้^{๑๐}

๑) เป็นเครื่องมือที่จะช่วยพิจารณาว่าโครงการที่กำลังจะเกิดขึ้น อาจจะทำให้เกิดผลเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพหรือไม่ ในระดับมากน้อยเพียงใด และหากเกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ผู้พัฒนาโครงการจะต้องมีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

๒) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการคาดการณ์ตามหลักวิชาการในประเด็นปัญหาสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นซึ่งจะได้เตรียมป้องกันและแก้ไขไว้ก่อนรวมทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดแผนการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ขั้นเตรียมโครงการระหว่างการก่อสร้างโครงการ และตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการ

๓) เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในการพิจารณาทางเลือกของโครงการที่เหมาะสมโดยอาศัยการจัดการสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีที่ดีที่สุด (Best Practice and Technologies) การลงทุนหรือพัฒนาโครงการ การเตรียมแผนงาน แผนการเงินในการจัดการสิ่งแวดล้อม

๔) เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในขั้นตอนการอนุมัติหรืออนุญาตโครงการของหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย

๕) ผลการศึกษาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสามารถใช้เป็นข้อมูลแก่สาธารณชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจผลดี ผลเสียของโครงการ และลดความขัดแย้งของการใช้ทรัพยากรที่อาจเกิดขึ้นได้

^{๑๐} สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒๕๑๘, สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓, enlighten.co.th/wp-content/uploads/2018/05/ความรู้เบื้องต้นและความสำคัญของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม-EIA_TS.pdf.

๖) ช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการได้รับการคุ้มครอง ทำให้ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการได้รับการพิจารณาชดเชย

๗) ช่วยให้การใช้ทรัพยากรเกิดประโยชน์สูงสุด และก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

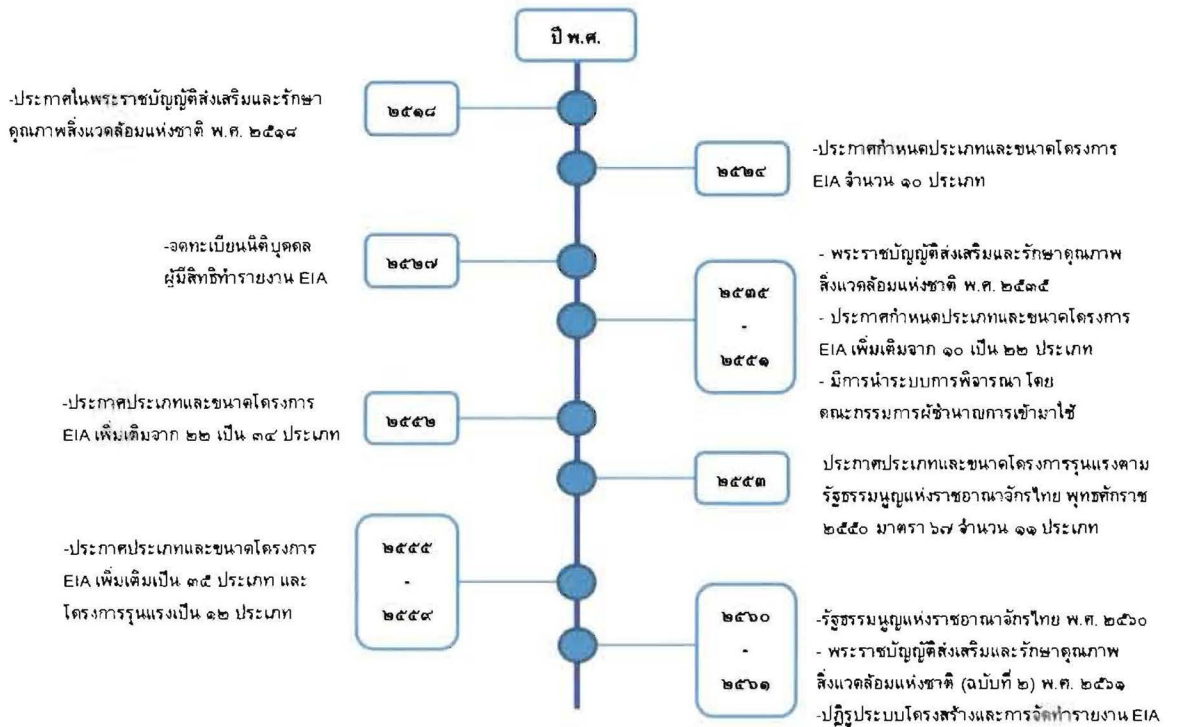
อย่างไรก็ตาม การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็มีข้อจำกัดคือมีค่าใช้จ่ายในการทำประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การทำประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมบางครั้งต้องใช้เวลาอันนาน ทำให้เสียโอกาสในการพัฒนา ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นการคาดคะเนตามหลักวิชาการซึ่งอาจไม่มีผลสำหรับการดำเนินงานระยะยาว

๔.๒ วิวัฒนาการของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๔.๒.๑ ความเป็นมาของการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศที่สำคัญ^{๑๑} (ดังรูปที่ ๑) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ คือ การตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘ หลังจากนั้นมีการพัฒนาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ มีการออกประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลังงานกำหนดประเภทและขนาดของโครงการ หรือกิจการที่ต้องมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำนวน ๑๐ ประเภท ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้มีการออกกฎกระทรวงวิทยาศาสตร์ และการพลังงาน กำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนนิติบุคคลให้เป็นผู้มีสิทธิขอรับใบอนุญาตทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

^{๑๑} รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การปฏิรูปด้านระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๑ ความเป็นมาของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๖๑)

จากนั้นได้มีการพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้มีการปรับปรุงกฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งมีการนำระบบการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) มาใช้จนถึงปัจจุบัน ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๔๙ มีการปฏิรูประบบราชการโดยได้ปฏิรูปโครงสร้างและระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมครั้งใหญ่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธานและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ โดยคณะกรรมการดังกล่าวและคณะทำงานได้ส่งมอบข้อเสนอการปฏิรูประบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยผลการศึกษาและข้อเสนอต่าง ๆ ได้แก่ กระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้มีสิทธิทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การจัดตั้งองค์การมหาชนและกองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การจัดตั้งกองทุนด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การกำหนดประเภท

และขนาดโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ

ต่อมาเมื่อมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง ได้นำไปสู่การปรับปรุงระบบการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติมลพิษที่มาจากอุตสาหกรรมหนักที่มาจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นที่มาของการจัดตั้งคณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (กอสส.) และการกำหนดแนวทางด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพไว้อย่างเข้มงวด เป็นที่มาของการกำหนดประเภทและขนาดของโครงการ หรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ การจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ (Environmental and Health Impact Assessment : EHIA) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นต้นมา

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีผลบังคับใช้ จึงนำมาซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ “การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม” ถูกเปลี่ยนเป็น “การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” ซึ่งเป็นเวลาเดียวกันกับประเทศไทยมีการดำเนินการปฏิรูปในทุก ๆ ด้านครั้งใหญ่ รวมทั้งการปฏิรูประบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะประเด็นการปฏิรูประบบและโครงสร้างการทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ และมีการออกกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้จำนวนหลายฉบับ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ นอกเหนือจากการปรับปรุงให้กฎหมายทันสมัย และสอดคล้องกับทบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแล้ว ยังระบุเหตุผลว่า “เพื่อให้มีมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับและได้รับความเชื่อมั่นจากทุกภาคส่วนในการดำรงไว้ซึ่งการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล” โดยมีประเด็นสำคัญในกฎหมายฉบับนี้โดยสรุป คือ

๑) การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) ได้กำหนดว่าในกรณีที่มีการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ตามระเบียบหรือกฎหมายอื่นใดไว้แล้ว การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการให้ค้ำถึงผลการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ดังกล่าวด้วย อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ยังไม่ได้กำหนดให้มีหน่วยงานหลักในการจัดทำ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) และปัจจุบันยังไม่มีระเบียบหรือกฎหมายฉบับอื่นใดที่กำหนดให้มีการจัดทำ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA)

๒) กำหนดโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือผู้มีส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชน ชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๓) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) สามารถมอบหมายให้หน่วยงานอื่นของรัฐปฏิบัติหน้าที่แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ในการตรวจสอบรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งในการพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เว้นแต่โครงการบางลักษณะที่มีผลกระทบรุนแรง หรือมีความจำเป็นเร่งด่วน

๔) ในกรณีที่คณะกรรมการชำนาญการ (คชก.) ไม่ให้ความเห็นชอบภายใน ๔๕ วัน กำหนดให้ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตต้องดำเนินการเพิ่มเติม หรือจัดทำรายงานใหม่ตามรายละเอียดที่ คชก. กำหนดภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณามิฉะนั้นจะถือว่าผู้นั้นไม่ประสงค์จะเสนอรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๕) กำหนดกระบวนการติดตามการปฏิบัติตามรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตที่ได้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับอนุญาตให้ดำเนินการแล้ว จัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เสนอต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง หากไม่ดำเนินการ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑ ล้านบาท และในกรณีที่ผู้ดำเนินการ หรือผู้ขออนุญาตไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการส่งอนุญาตหรือต่ออายุใบอนุญาตให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เสนอแนะให้หน่วยงาน

หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอนุญาตให้มีการดำเนินการทางกฎหมาย เพื่อบังคับให้ผู้ดำเนินการ หรือผู้ขออนุญาตให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ถูกต้อง

๖) รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความเห็นชอบ จาก กวล. หรือ คชก. ตามกฎหมาย สามารถนำไปใช้เพื่อเสนอขอรับความเห็นชอบ จากคณะรัฐมนตรีหรือประกอบการพิจารณาอนุญาตตามกฎหมายได้เป็นระยะเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่ สม. ได้มีหนังสือแจ้งให้ความเห็นชอบ

๗) กำหนดโทษกรณีที่มีการก่อสร้าง หรือดำเนินโครงการหรือกิจการก่อนที่ รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะได้รับความเห็นชอบ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑ ล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๑ แสนบาท ตลอดระยะเวลาที่ไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง หรือหยุดการกระทำนั้น

๔.๒.๒ วิวัฒนาการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยได้ประกาศใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งได้กำหนดให้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้น มีอำนาจหน้าที่ คือ

๑) เสนอนโยบายและความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

๒) ให้ความเห็นเกี่ยวกับโครงการที่อาจส่งผลเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๑ ทั้งนี้ เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘ มิได้มีการระบุให้แน่ชัดเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติบางเรื่อง จึงก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ ดังนั้น จึงได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้ชัดเจนและรัดกุมขึ้นกว่าเดิม รวม ๓ ประการ คือ

๑) กำหนดให้มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับ โครงการพัฒนาของรัฐและกิจการบางประเภทของเอกชน

๒) ให้อำนาจในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่มีได้อยู่ในความรับผิดชอบ ของหน่วยราชการใด ตลอดจนการกำหนดวิธีการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม

๓) ดำเนินการในด้านการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในกรณีที่ถูกเงิน

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติสามารถเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อเอื้ออำนวยต่อการบริหารสิ่งแวดล้อม และแก้ไขอุปสรรคและข้อขัดข้องในทางปฏิบัติ หลังจากมีกฎหมายสิ่งแวดล้อมฉบับแรก พ.ศ. ๒๕๑๘ แล้ว ได้มีการออกกฎหมายต่าง ๆ ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้กำหนดให้มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการหรือกิจการบางประเภทและบางขนาด โดยอาศัยอำนาจตามประกาศกฎกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและคุณค่าต่าง ๆ ที่มีต่อมนุษย์ที่อาจจะได้รับผลกระทบกระเทือนเนื่องจากโครงการหรือกิจการนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๓๕ ส่วนที่ ๔ เรื่อง การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยมาตรา ๔๖ ให้อำนาจรัฐมนตรีประกาศกำหนดประเภทและขนาดโครงการที่ต้องทำรายงาน รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ แนวทางการจัดทำรายงาน มาตรา ๔๗ ให้โครงการที่ต้องขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ในระยะทำการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ เสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๔๘ ให้โครงการที่ต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการก่อนเริ่มการก่อสร้างหรือดำเนินการ เสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อหน่วยงานอนุญาตและต่อสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อเสนอความเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับรายงานดังกล่าวให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๔๙ ให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานให้แล้วเสร็จภายใน ๔๕ วัน ถ้าเกินกำหนดให้ถือว่าให้ความเห็นชอบแล้ว หากการพิจารณาแล้วเสร็จภายใน ๔๕ วันและคณะกรรมการมีมติไม่เห็นชอบ ให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมรายงานตามแนวทางที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการกำหนดเพื่อนำเสนอให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณาอีกครั้ง โดยให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานฉบับแก้ไขให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน ถ้าเกินกำหนดให้ถือว่าให้ความเห็นชอบแล้ว

มาตรา ๕๐ เมื่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ให้ความเห็นชอบในรายงานแล้ว ให้หน่วยงานสั่งอนุญาตโครงการได้

มาตรา ๕๑ รายงานต้องกระทำหรือได้รับการรับรองโดยบุคคลซึ่งได้รับอนุญาต ให้เป็นผู้ชำนาญการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ในปีเดียวกันมีประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๓๕ กำหนดให้โครงการรวม ๒๒ ประเภท เข้าข่ายต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ มีประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๐ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๑๐ วรรคแรก เมื่อมีกรณีที่จะมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน เกิดขึ้น หน่วยงานของรัฐที่มีข้อมูลเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวต้องเปิดเผยข้อมูลนั้น และวิธีป้องกัน ผลกระทบต่อสุขภาพให้ประชาชนทราบและจัดหาข้อมูลให้โดยเร็ว

มาตรา ๑๑ บุคคลหรือคณะบุคคลมีสิทธิร้องขอให้มีการประเมินและมีสิทธิร่วม ในกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพจากนโยบายสาธารณะ บุคคลหรือคณะบุคคล มีสิทธิ ได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการอนุญาตหรือการดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพของตนหรือของชุมชนและแสดงความเห็น ของตนในเรื่องดังกล่าว

เมื่อมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๖๗ วรรค ๒ การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิด ผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพจะกระทำมิได้เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของ ประชาชนในชุมชนและจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชน ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

ต่อจากนั้นได้มีการออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกหลายฉบับ ได้แก่

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๒ เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดโครงการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำนวน ๓๔ ประเภทโครงการ

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๒ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๓ เรื่อง กำหนดประเภท ขนาดและวิธีปฏิบัติ สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำนวน ๑๑ ประเภทโครงการ

- ปี พ.ศ.๒๕๕๓ ได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๕๓ ว่าด้วยการประสานงานการให้ความเห็นขององค์การอิสระในโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๘/๒๕๕๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานการให้ความเห็นขององค์การอิสระ

- ต่อมา มีประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น และรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในบริเวณพื้นที่อำเภอบางละมุง และอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี พ.ศ. ๒๕๕๓

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๓ เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการและหลักเกณฑ์ วิธีการที่โครงการหรือกิจการสามารถขอรับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ปี พ.ศ.๒๕๕๔ มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๔ เรื่อง การนับระยะเวลาตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิด

ผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มีประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีก ๒ ฉบับคือ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕ เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำนวน ๓๕ ประเภทโครงการ และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๕

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่าการดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้น อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชน หรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาต ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมาตรา ๓ ให้แก้ไขคำว่า “รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม” ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็น “รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” ในส่วนของการทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ปรากฏในส่วนที่ ๔ มาตราที่ ๔๖ ถึงมาตราที่ ๕๑ และมีการออกกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวจำนวนหลายฉบับ ได้แก่

- ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการ ในการมอบหมายหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น ปฏิบัติหน้าที่แทนสำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับการดำเนินการพิจารณารายงานการประเมิน

ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑

- ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการ ในการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการ พิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๑

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำรายงาน ผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งผู้ดำเนินการ หรือผู้ขออนุญาตจะต้องจัดทำเมื่อได้รับอนุญาตให้ดำเนิน โครงการหรือกิจการแล้ว พ.ศ. ๒๕๖๑

- ประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๒

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งผู้ดำเนินการ หรือผู้ขออนุญาตจะต้องจัดทำเมื่อได้รับอนุญาตให้ดำเนิน โครงการหรือกิจการแล้ว พ.ศ. ๒๕๖๒

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนด โครงการ กิจการ หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒

- ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการ ในการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณา รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๖๒

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนด โครงการกิจการ หรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพ สิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต ของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรง ซึ่งต้องจัดทำ รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำ รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๒

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต ของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรง ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๒

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง คณะกรรมการเปรียบเทียบและวิธีพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๓

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๖๓) เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง คณะกรรมการเปรียบเทียบและวิธีพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๓

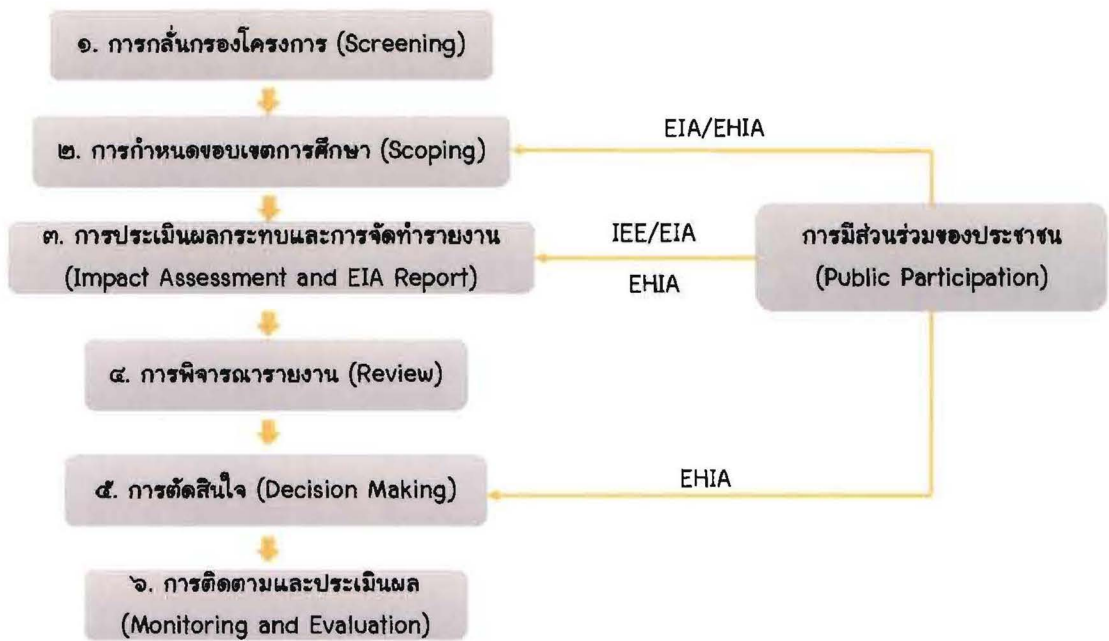
- ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการในการมอบหมายหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นปฏิบัติหน้าที่แทนสำนักงานนโยบายและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการดำเนินการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

๔.๓ กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน

เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยตราเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม^{๓๓} ดังนี้ (ดังรูปที่ ๒)

^{๓๓} พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑

๑) กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ประกอบด้วย กระบวนการคัดกรองโครงการ (Screening) การกำหนดขอบเขต (Scoping) การประเมินผลกระทบและการจัดทำรายงาน (Impact Assessment and EIA Report) การพิจารณา รายงาน (Review) การตัดสินใจ (Decision Making) การติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evaluation) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)

ภาพที่ ๒ กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน^{๑๓}

๑.๑) การคัดกรองโครงการ (Screening) เป็นการพิจารณาและกำหนดให้โครงการหรือกิจการต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยประเทศไทยใช้วิธีการออกกฎหมาย เพื่อกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็น ๓ ระดับ คือ

^{๑๓} เฟิงอ้าง.

ระดับที่ ๑ รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (Initial Environmental Examination : IEE) สำหรับโครงการบางประเภทที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่มาก เช่น โครงการสนามบินน้ำทุกขนาด โครงการเหมืองแร่บางประเภท เป็นต้น หรือโครงการขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ระดับที่ ๒ รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) สำหรับโครงการหรือกิจการ จำนวน ๓๕ ประเภท และขนาดโครงการ เช่น โครงการโรงแรมที่มีจำนวนห้องพักตั้งแต่ ๘๐ ห้องขึ้นไป หรือมีพื้นที่ใช้สอยตั้งแต่ ๔,๐๐๐ ตารางเมตรขึ้นไป เป็นต้น

ระดับที่ ๓ รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (Environmental and Health Impact Assessment : EHIA) จำนวน ๑๒ ประเภท และขนาดโครงการ เช่น โครงการระบบขนส่งทางอากาศที่มีก่อสร้างขยายหรือเพิ่มทางวิ่งของอากาศยานตั้งแต่ ๓,๐๐๐ เมตรขึ้นไป เป็นต้น

๑.๒) การกำหนดขอบเขต (Scoping) เป็นการกำหนดขอบเขตและประเด็นสำคัญที่จะต้องทำการประเมินผลกระทบ ขอบเขตการศึกษาสำหรับการจัดทำรายงาน IEE/EIA/EHIA ได้ถูกกำหนดไว้ระดับหนึ่งในกฎหมาย ได้แก่ หลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานที่กำหนดไว้ในท้ายประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ออกตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑

นอกจากนี้ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้จัดทำคู่มือ/แนวทางการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการประเภทต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประกอบการดำเนินการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เจ้าของโครงการ และนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะต้องจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในขั้นตอนการกำหนดขอบเขตการศึกษาด้วย

๑.๓) การประเมินผลกระทบและการจัดทำรายงาน (Impact Assessment and EIA Report)

การประเมินผลกระทบ (Impact Assessment) เป็นกระบวนการใช้หลักวิชาการในการทำนายหรือคาดการณ์ผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบจากการดำเนินโครงการพัฒนา

ที่จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมใน ๔ ด้านหลัก คือ ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรทางชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต รวมทั้ง การกำหนดมาตรการป้องกัน และแก้ไขผลกระทบและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ เพื่อให้การดำเนินโครงการ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพสูงสุดและคุ้มค่าที่สุดในทางลบน้อยที่สุด

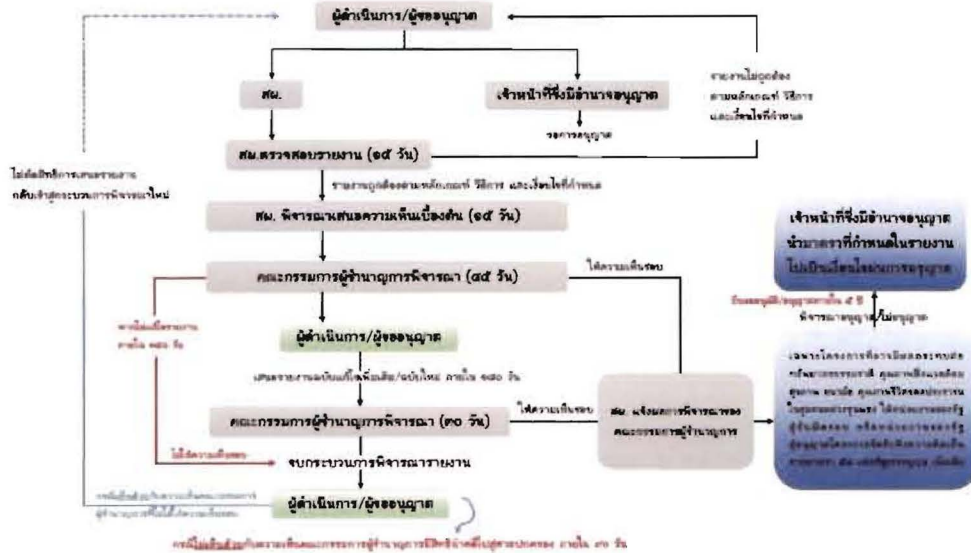
การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA Report) เป็นผลที่ได้จากการศึกษาประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยจะจัดทำเป็นรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อเสนอให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) พิจารณาและเสนอให้ผู้มีอำนาจในการอนุมัติ/อนุญาตใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจว่าจะอนุมัติหรืออนุญาตให้ดำเนินการโครงการหรือไม่ โดยประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้กำหนดแนวทางการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยรายงานฉบับย่อ และรายงานฉบับหลัก โดยมีหัวข้อที่เป็นสาระสำคัญ ได้แก่ บทนำที่ตั้งโครงการ รายละเอียดโครงการ สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ทางเลือกในการดำเนินโครงการ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตารางสรุปผลกระทบที่สำคัญพร้อมด้วยมาตรการ และเอกสารหลักฐานที่ต้องนำเสนอ

ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะต้องทำโดยนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

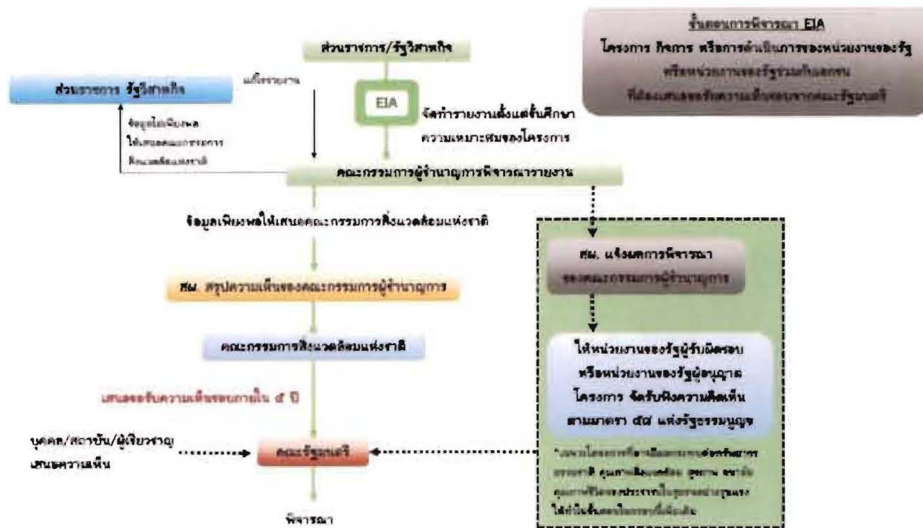
๑.๔) การพิจารณารายงาน (Review) เป็นกระบวนการพิจารณาตรวจสอบ เพื่อให้แน่ใจว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการอย่างถูกต้องครบถ้วนตามหลักวิชาการ โดยใช้กลไกของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน ๙ ชุด และ คชก. ระดับจังหวัด ที่แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ปัจจุบันมีจำนวน ๑๒ จังหวัด ซึ่งการแต่งตั้ง คชก. จะเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยองค์ประกอบของ คชก. ต้องประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตตามกฎหมายสำหรับโครงการหรือกิจการนั้น

โดยขั้นตอนและระยะเวลาการพิจารณารายงานจะเป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑

ซึ่งผลการพิจารณาเห็นชอบรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะส่งให้หน่วยงานอนุมัติหรืออนุญาตเพื่อพิจารณาประกอบการตัดสินใจต่อไป (ดังรูปที่ ๓) โดยเฉพาะกรณีโครงการที่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี (ดังรูปที่ ๔)

ภาพที่ ๓ ขั้นตอนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย^{๑๔}

ภาพที่ ๔ ขั้นตอนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย กรณีโครงการที่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี^{๑๕}

^{๑๔} พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑.

^{๑๕} เห่งอ้าง.

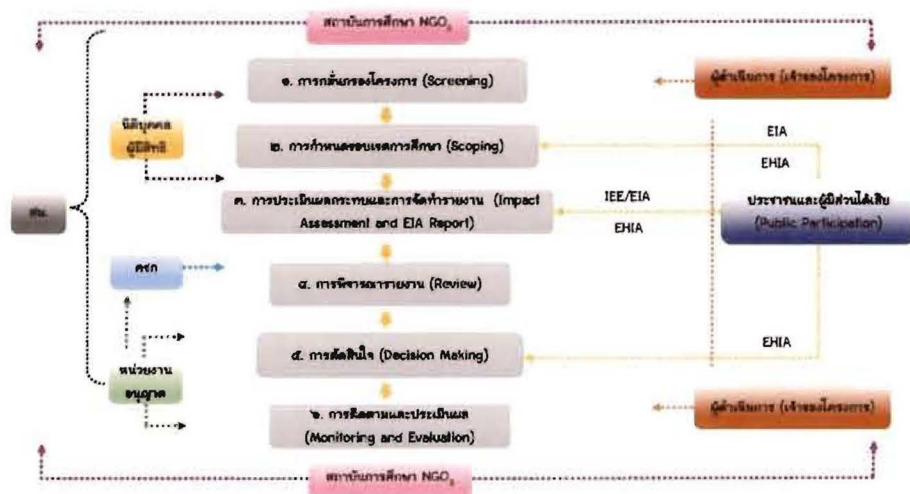
๑.๕) การตัดสินใจ (Decision Making) การตัดสินใจอนุมัติหรืออนุญาตให้ดำเนินการโครงการเป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดให้หน่วยงานซึ่งมีอำนาจอนุญาตนำมาตราการที่เสนอไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไปกำหนดเป็นเงื่อนไขในการอนุญาตหรือต่ออายุใบอนุญาตด้วย

๑.๖) การติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evaluation) เมื่อโครงการได้รับอนุมัติหรืออนุญาตให้ดำเนินการแล้ว เจ้าของโครงการจะต้องปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ ที่เสนอไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องมีการติดตามผลการปฏิบัติตามมาตรการด้วย

๑.๗) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นกิจกรรมที่จัดให้มีขึ้นในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ เพื่อให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น นำเสนอข้อมูล ข้อโต้แย้ง หรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ

๔.๔ หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน ดังต่อไปนี้ (ดังรูปที่ ๕)

ภาพที่ ๕ หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย^{๑๖}

^{๑๖} พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑

๑) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เป็นหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานด้านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑

๒) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) ทำหน้าที่เสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่อคณะรัฐมนตรี กำกับดูแลและเร่งรัดให้มีการตราพระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ข้อบังคับ ข้อบัญญัติท้องถิ่น ประกาศ ระเบียบ และคำสั่งที่จำเป็น เพื่อให้กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีความเป็นระบบโดยสมบูรณ์ และแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.)

๓) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบต่อรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของ คชก. จะเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) ประกาศกำหนด

๔) หน่วยงานอนุญาต เป็นหน่วยงานราชการซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายในการอนุมัติ/อนุญาตให้ดำเนินโครงการหรือกิจการ

๕) นิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงาน หมายถึง ผู้ที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ให้เป็นผู้มีสิทธิทำรายงานเกี่ยวกับการศึกษาและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

๖) ผู้ดำเนินการ หมายถึง เจ้าของโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๔๘ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ และให้หมายความรวมถึงผู้จัดการของนิติบุคคลอาคารชุดสำหรับทรัพย์ส่วนกลางตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุดและผู้จัดสรรที่ดินหรือนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรตามกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดินด้วย ซึ่งมีทั้งที่เป็นส่วนราชการและภาคเอกชน

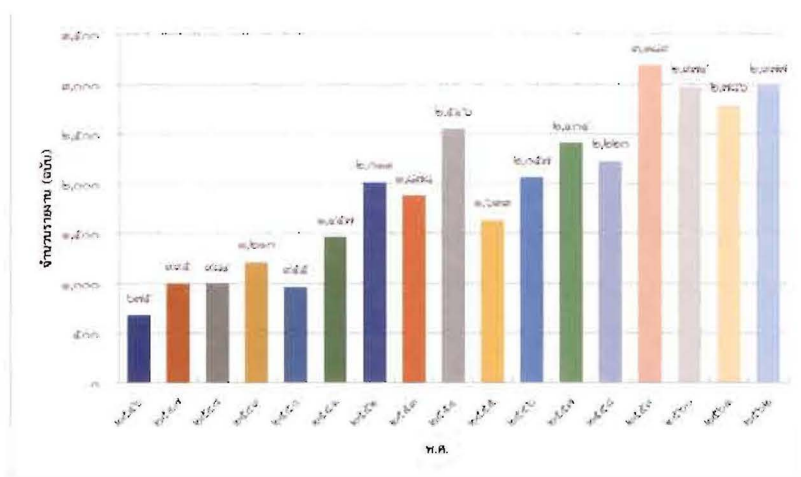
๗) ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย หมายถึง ประชาชน ชุมชน หน่วยงานที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการทั้งทางบวกและลบ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการดำเนินการโครงการ

๘) สถาบันการศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อเข้ามาทำงานด้านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเป็นแหล่งบุคลากร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเข้ามาร่วมเป็นกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๙) องค์กรพัฒนาเอกชน (อพช.) (Non Governmental Organizations : NGOs) เพื่อสาธารณประโยชน์ มีส่วนเกี่ยวข้องในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างแท้จริง

๔.๕ รายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เสนอให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ มีรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เสนอให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) พิจารณาในแต่ละปีมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น (ดังภาพที่ ๖) คือในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ มีจำนวน ๖๗๕ ฉบับ ขณะที่ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีจำนวน ๒,๙๗๗ ฉบับ โดยที่โครงการที่เสนอนั้นส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๗๓) เป็นโครงการด้านอาคารจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน

ภาพที่ ๖ จำนวนรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เสนอมายังสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณา (พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๖๒)^{๓๗}

ถึงแม้ว่าสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) จะได้กำหนดตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ในเรื่องของระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณา รายงานให้เร็วกว่าที่กฎหมายกำหนดถึงร้อยละ ๒๖ ส่งผลให้การพิจารณารายงานมีความรวดเร็วขึ้นในระดับหนึ่ง แต่เนื่องด้วยจำนวนรายงานโครงการด้านอสังหาริมทรัพย์ที่สูงขึ้นจึงเกิดปัญหา

^{๓๗} กองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม EIA ผ่านความเห็นชอบ, สืบค้นเมื่อ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓, จาก <http://eia.onep.go.th/>.

คอบทในการบรรจุเรื่องเข้าสู่ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ด้านอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน ทั้งนี้ หากพิจารณาจากจำนวนครั้งการประชุม คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ในปัจจุบันจะประชุม ๒ ครั้งต่อสัปดาห์ และกำหนดให้มีการประชุม ต่อเนื่อง จำนวน ๕๔ สัปดาห์ต่อปี พบว่าคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ต้องพิจารณารายงานถึง ๑๒ ฉบับต่อการประชุม ๑ ครั้ง

โครงการที่ต้องทำรายงานรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและผ่านการเห็นชอบ สผ. แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๖๑ มีจำนวน ๔,๑๑๐ ฉบับ^{๑๘} (ดังตารางที่ ๑) ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีจำนวนมากกว่า ๘,๐๐๐ โครงการ โดยใน พ.ศ. ๒๕๖๒ มีโครงการที่ส่งรายงานการติดตามตรวจสอบและสามารถเผยแพร่รายงานได้จำนวน ๒,๔๓๐ โครงการ

ตารางที่ ๑ จำนวนรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA และ EHIA) ที่ผ่านความเห็นชอบโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

ประเภทโครงการ	ปีงบประมาณ								รวมทั้งสิ้น
	๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	
บริการชุมชนและที่พักอาศัย	๒๖๐	๒๐๗	๓๔๖	๔๔๖	๓๗๐	๔๔๓	๓๙๓	๔๐๘	๒,๘๗๓
เหมืองแร่และพัฒนาปิโตรเลียม	๗๙	๕๔	๕๒	๔๗	๔๘	๖๕	๗๑	๔๘	๔๖๔
พลังงาน	๔๔	๒๗	๓๖	๓๐	๓๗	๓๖	๔๑	๓๑	๒๖๒
คมนาคม	๑๐	๒๐	๑๔	๑๓	๑๐	๑๖	๑๓	๑๓	๑๐๙
อุตสาหกรรม	๓๓	๓๕	๒๔	๓๑	๒๘	๒๐	๑๙	๒๘	๒๑๘
อุตสาหกรรมปิโตรเคมี	๓๔	๓๓	๑๕	๒๗	๑๓	๙	๑๗	๒๑	๑๗๑
พัฒนาแหล่งน้ำและเกษตรกรรม	๖	๑	๔	๐	๐	๐	๑	๑	๑๓
รวม	๔๖๖	๓๗๗	๔๙๑	๕๙๖	๔๘๖	๕๘๙	๕๕๕	๕๕๐	๔,๑๑๐

๔.๖ การยอมรับและเชื่อมั่นต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้จัดทำโครงการสำรวจความเชื่อมั่นและการยอมรับต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย

^{๑๘} แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๒๔ ก ราชกิจจานุเบกษา ๖ เมษายน ๒๕๖๑.

ประจําปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓^{๓๙} โดยมีศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินการ ด้วยวิธีการใช้ แบบสำรวจ (Survey Research) และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๔๐๐ ตัวอย่าง ประกอบด้วยเจ้าของโครงการ (ภาครัฐและเอกชน) นิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงาน คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) หน่วยงานอนุมัติหรืออนุญาต และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ประชาชน องค์กรเอกชน สื่อมวลชน โดยทำการสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดและชัดเจนมากขึ้น ทั้งในกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

ผลของการศึกษาสำรวจในภาพรวมปรากฏว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับการยอมรับและความเชื่อมั่นมาก เมื่อพิจารณาจำแนกรายประเด็น พบว่า

๑) โครงการพัฒนาที่ได้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสามารถสร้างการยอมรับและความเชื่อมั่นได้มากกว่าโครงการพัฒนาที่ไม่ได้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๑ (จากคะแนนเต็ม ๕)

๒) โดยภาพรวมของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน มีการยอมรับและความเชื่อมั่นได้ในระดับค่าเฉลี่ย ๔.๐๔ (จากคะแนนเต็ม ๕)

๓) การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพในระดับค่าเฉลี่ย ๓.๙๗ (จากคะแนนเต็ม ๕)

สรุปจากผลการศึกษาสำรวจการยอมรับและความเชื่อมั่นต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมปรากฏว่ากลุ่มเป้าหมายมีระดับการยอมรับและความเชื่อมั่นอยู่ในระดับมาก โดยโครงการพัฒนาที่ได้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสามารถสร้างการยอมรับและความเชื่อมั่นได้มากกว่าโครงการพัฒนาที่ไม่ได้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องจากโครงการที่ได้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และมีการออกมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถตรวจสอบได้ และมีบทลงโทษรองรับเมื่อมีหน่วยงาน

^{๓๙} โครงการสำรวจความเชื่อมั่นและการยอมรับต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์เสนอสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการมีการกระทำความผิด ซึ่งจะก่อให้เกิดความโปร่งใสของกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนั้นระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสามารถช่วยสร้างการยอมรับและความเชื่อมั่นต่อการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยและถือว่าระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ

๔.๗ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดในเชิงปฏิบัติ (EIA Best Practice)

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการต่าง ๆ โดยนิติบุคคลผู้ที่มีสิทธิจัดทำรายงานนั้นย่อมมีคุณภาพที่แตกต่างกันเนื่องจากขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างทั้งทางด้านวิชาการด้านความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาที่ทำหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์และประเมินผลกระทบจากการพัฒนาโครงการที่จะเกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นทั้งต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับจรรยาบรรณทางวิชาชีพของผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขา ประการสำคัญ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการโดยเฉพาะผู้มีส่วนได้เสียจากการพัฒนาโครงการ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ดีจะเป็นอย่างไรนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลกระทบนั้นต้องการรายงานการประเมินผลกระทบที่ดีที่สุดมีคุณภาพ ปราศจากการครอบงำ ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน และโปร่งใสมีมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุด มีคุณภาพสูงสุดและเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรเป็นอย่างไร มีลักษณะอย่างไรนั้นคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ^{๒๐} ได้ทำการนำเสนอหลักการของรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดในเชิงปฏิบัติ (EIA Best Practice) ซึ่งหลักการดังกล่าวมีความเหมาะสม สมควรที่จะเผยแพร่ให้หน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ทราบจะเกิดประโยชน์ต่อการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการและการพัฒนาโครงการที่เกิดความสมดุลและยั่งยืน กล่าวคือรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่นำไปใช้ประโยชน์

^{๒๐} รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การปฏิรูปด้านระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ๒๕๖๐.

หรือใช้ประกอบการพัฒนาโครงการแล้วประสบความสำเร็จจะต้องประกอบด้วยหลักการดังต่อไปนี้

๑) มีเป้าประสงค์ชัดเจน (Purposive) สามารถกำหนดเป้าหมายและเสนอข้อมูล/สารสนเทศที่ชัดเจนเพื่อประกอบการตัดสินใจโดยสามารถปกป้องสิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนได้ในระดับที่เหมาะสม

๒) ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมทางวิชาการ (Rigorous) ประยุกต์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมที่สุด (The best practicable science) และนำวิธีการ (Methodologies) และเทคนิค (Techniques) ที่เหมาะสมมาใช้ในการอธิบาย และทำความเข้าใจกับปัญหา ระหว่างทำการศึกษาและประเมิน ผลกระทบ กระบวนการที่ดีจำเป็นต้องมีสารสนเทศ (Information) และ Outputs ต่าง ๆ ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ

๓) นำไปปฏิบัติได้ (Practical) ซึ่งต้องได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย ตลอดจนสามารถทำให้ผู้ดำเนินการ หรือเจ้าของโครงการ (Project proponents) รับไปปฏิบัติได้

๔) ตอบโจทย์ได้ (Relevant) ต้องจัดให้มีสารสนเทศที่เพียงพอ (Sufficient) เชื่อถือได้ (Reliable) และนำไปใช้งานได้ (Usable) เพื่อการวางแผน และตัดสินใจในโครงการได้ตรงตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ

๕) คุ่มค่า (Cost-effectiveness) กระบวนการจะต้องทำให้สามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้สำหรับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งนี้ โดยอยู่ภายใต้ข้อจำกัดด้านเวลา งบประมาณ กำลังคน เทคโนโลยี รวมไปถึงข้อมูล/สารสนเทศที่มีอยู่ และสามารถเข้าถึงได้

๖) มีประสิทธิภาพ (Efficient) กระบวนการจัดทำการศึกษาประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะต้องไม่สร้างภาระจนเกินความจำเป็นในด้านเวลาและงบประมาณค่าใช้จ่ายต่อเจ้าของโครงการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ (Participants) โดยยังจะต้องรักษาความถูกต้องสมบูรณ์เป็นไปตามข้อกำหนดที่ยอมรับได้และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วย

๗) มุ่งเน้นประเด็นสำคัญ (Focused) กระบวนการจะต้องมุ่งเน้นไปยังผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีนัยสำคัญ (Significant environmental impacts) และประเด็นที่เป็นกุญแจ (Key issues) ซึ่งจะนำไปสู่การพิจารณาตัดสินใจให้ความเห็นกับโครงการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ลดความเสี่ยงเบี่ยงทรัพยากรที่มีค่า (เวลา งบประมาณ และอื่น ๆ) โดยไม่จำเป็น

๘) มีความยืดหยุ่น (Adaptive) ต้องสามารถปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตามสภาพความเป็นจริง (Realities) ประเด็นปัญหา (Issues) และสภาวะการณ์ (Circumstances)

ทั้งนี้ โดยที่ไม่เป็นการลดทอนความเชื่อถือได้ของการจัดทำ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น รวมไปถึงการนำประสบการณ์ที่ได้รับไปเก็บสะสมไว้เป็นบทเรียนที่จะนำมาใช้ในภายภาคหน้าได้อีกด้วย

๙) เปิดให้มีส่วนร่วม (Participative) กระบวนการต้องจัดให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับผลกระทบและผู้สนใจได้รับทราบข้อมูล/สารสนเทศ เกี่ยวกับโครงการอย่างเปิดเผย และเปิดโอกาสให้สามารถแสดงความคิดเห็น ข้อวิตกกังวลได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ รวมไปถึงการชี้แจงตอบคำถามข้อข้องใจ และนำประเด็นที่มีนัยยะสำคัญไปสู่การพิจารณาปรับเปลี่ยนโครงการตามความเป็นจริง ความเหมาะสมและความถูกต้องอีกด้วย

๑๐) สหวิชาชีพ (Interdisciplinary) กระบวนการจัดทำ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น จะต้องให้ความมั่นใจได้ว่าได้มีการนำเอาเทคนิคที่เหมาะสมมาใช้ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งทางด้าน Biophysical และ Socio-economic ทั้งนี้ตามลักษณะของโครงการ นอกจากนี้ยังจะต้องให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาและความรู้ของบรรดาประชาชนท้องถิ่นอีกด้วย

๑๑) เชื่อถือได้ (Credible) กระบวนการจัดทำ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะต้องดำเนินงานโดยบุคลากรที่เป็นมืออาชีพ (Professionalism) มีความถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมทางวิชาการ (Rigor) มีความตรงไปตรงมา (Fairness) บรรลู่วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน (Objectivity) ยุติธรรมไม่เอนเอียงเข้ากับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด (Impartiality and Balance) สามารถให้ตรวจสอบความถูกต้องและความโปร่งใสได้ โดยองค์กร/บุคลากรภายนอก

๑๒) บูรณาการ (Integrated) ต้องสามารถอธิบายถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ใน Socio - economic และ Biophysical aspects ของโครงการได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน

๑๓) โปร่งใส (Transparent) กระบวนการและเนื้อหาซึ่งเป็นองค์ประกอบของรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะต้องชัดเจน (Clear) ทำความเข้าใจได้ง่าย มีความมั่นใจได้ว่าประชาชนผู้ได้รับผลกระทบและผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูล/สารสนเทศของโครงการ และระบุถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในการตัดสินใจ โดยรวมไปถึงข้อจำกัด (Limitation) และความยากลำบาก (Difficulties) ที่พบในการดำเนินงานไว้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้พิจารณา/ผู้อ่านรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้รับทราบข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจและให้ความเห็นกับผลการประเมิน รวมทั้งเป็นไปตามความเป็นจริง

๑๔) เป็นระบบ (Systematic) กระบวนการจัดทำ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะต้องแสดงให้เห็นถึงการพิจารณาสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง และเหมาะสมของผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากทางเลือกต่าง ๆ ของโครงการ ตลอดจนมาตรการที่จำเป็นต่าง ๆ เพื่อลดผลกระทบให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ รวมถึงการติดตามตรวจสอบผลกระทบที่ยังคงเหลืออยู่ (Residual impacts) ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเผื่อระวังให้มั่นใจว่าจะไม่เกิดปัญหาต่อผู้รับผลกระทบ (Receptors) ต่าง ๆ ทั้งในระยะก่อสร้างและดำเนินการ

๔.๘ แผนการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓ ตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕^{๒๑}

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ได้กำหนดแผนการปฏิรูปประเทศด้านระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นประเด็นปฏิรูปที่เชื่อมโยงสัมพันธ์ และมีผลเสริมหนุนต่อการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติแต่ละด้าน รวมทั้งการปฏิรูปด้านสิ่งแวดล้อม

ประเด็นปฏิรูปในด้านระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี ๕ ประเด็น ดังนี้

๑) การปฏิรูปด้านเครื่องมือบริหารจัดการ : เครื่องมือหลักด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ คือ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) ซึ่งมีปัญหาและข้อจำกัดในหลายด้านทำให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความขัดแย้งในหลายกรณี เครื่องมือด้านการบริหารจัดการอื่น ๆ ที่สำคัญได้แก่ การจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่าง ๆ การจัดทำผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะการประกาศกำหนดเขตควบคุมมลพิษ เขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เครื่องมือเหล่านี้มีข้อจำกัดและจุดอ่อนในเชิงการปฏิบัติและการบังคับใช้ ต้องมีการปฏิรูปในเชิงระบบและโครงสร้างและการปฏิรูปให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก นอกจากการปฏิรูปเครื่องมือที่มีอยู่เดิมแล้วยังต้องมีการพัฒนาเครื่องมือบริหารจัดการใหม่ คือ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์การพัฒนารายงาน (Strategic Environmental Assessment: SEA) เพื่อช่วยในการกำหนดนโยบายแผนงานและการพัฒนาในระดับพื้นที่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

^{๒๑} แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๒๔ ก ราชกิจจานุเบกษา ๖ เมษายน ๒๕๖๑.

๒) การปฏิรูปด้านโครงสร้างองค์กร : การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นภารกิจหน้าที่ของหลายกรม หลายกระทรวง และมีการจัดตั้งคณะกรรมการเป็นจำนวนมาก ในช่วงรัฐบาลต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติ ระดับกระทรวง และระดับจังหวัด จำเป็นต้องมีการปฏิรูปให้เกิดความชัดเจนของความสัมพันธ์เชิงอำนาจและระบบการประสานเชื่อมโยงระหว่าง คณะกรรมการชุดต่าง ๆ เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพของนโยบายด้านการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และระหว่างนโยบายการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยง

๓) การปฏิรูปด้านวิธีปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ : เพื่อให้สามารถประสาน การทำงานอย่างบูรณาการข้ามกรม ข้ามกระทรวงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามหลักการ “ธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อม” รวมทั้งดำเนินงานบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน อย่างมีความหมาย (Meaningful Participation)

๔) การปฏิรูปด้านระบบงบประมาณ และแผน : หน่วยงานภาครัฐมีการจัดทำ แผนแม่บทด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อให้เกิดการประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ แต่ระบบงบประมาณยังเป็นการจัดทำและของงบประมาณโดยกรมและกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เป็นข้อจำกัดในการขับเคลื่อนแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัติอย่างบูรณาการ และมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องปฏิรูปทั้งระบบการจัดทำแผนให้มีความสอดคล้อง ระหว่างหน่วยงานและคณะกรรมการชุดต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงสอดคล้องระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับปฏิรูปประเทศ และมีระบบงบประมาณที่สนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บท รวมทั้งแผนการปฏิรูป และแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ของแผนการปฏิรูปที่ตั้งไว้

๕) การปฏิรูปด้านระบบกฎหมาย : กฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของประเทศไทยมีจำนวนมาก และเป็นกฎหมายที่ประกาศใช้มากกว่า ๓๐ - ๕๐ ปี จำเป็น ต้องปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และให้เท่าทันรองรับกับ ความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และระดับความรุนแรงและความซับซ้อนของ ปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก รวมทั้งการพัฒนากฎหมายใหม่เพื่อรองรับการปฏิรูป และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

ในส่วนของประเด็นปฏิรูปในด้านระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตาม (๑) การปฏิรูปด้านเครื่องมือบริหารจัดการ หรือเครื่องมือหลักด้านการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ คือ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

(EIA และ EHIA) โดยต้องปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ตารางที่ ๒)

๑) เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์

๑.๑) พัฒนาและยกระดับระบบ EIA และ EHIA ให้เป็นที่เชื่อมั่น ยอมรับของทุกฝ่าย และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

๑.๒) เพื่อใช้ระบบ EIA และ EHIA เป็นเครื่องมือที่ช่วยลดและป้องกันความขัดแย้งระหว่างการพัฒนากับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพให้เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๒) กรอบระยะเวลาในการดำเนินการ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๓)

๓) ตัวชี้วัด

๓.๑) มีการยอมรับ และเชื่อมั่นต่อระบบ EIA และ EHIA มากขึ้น

๓.๒) ลดความขัดแย้งระหว่างรัฐ เอกชน และชุมชน ที่มีสาเหตุมาจากนโยบาย แผน และโครงการพัฒนา

๓.๓) การมีส่วนร่วมในทุกระดับในระบบ EIA และ EHIA

๔) วงเงินและแหล่งเงิน งบประมาณ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕) ขั้นตอนการดำเนินการ

๕.๑) จัดทำกรอบการปฏิรูปโครงสร้าง และระบบการจัดทำรายงาน EIA และ EHIA ทั้งใน ๔ ขั้นตอน คือ

(๑) ขั้นก่อนการศึกษา : การรับฟังความเห็นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๘

(๒) ขั้นการศึกษาและจัดทำรายงาน : ปฏิรูปกระบวนการกำหนดขอบเขตการศึกษา การจ่ายค่าตอบแทน การรับฟังความเห็น และการกำกับคุณภาพ

(๓) ขั้นการพิจารณารายงาน : ปฏิรูป คชก., การแก้ไขรายงาน, ความสอดคล้องกับ SEA และการมีส่วนร่วมของประชาชน

(๔) ขั้นการติดตามตรวจสอบผลการ ปฏิบัติ: ปฏิรูประบบติดตามการตรวจสอบการลงโทษ โดยมีรายละเอียดเนื้อหาการปฏิรูปตามที่กำหนด

๒) ปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้สอดคล้องกับผลการดำเนินงานในข้อ ๑) สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายด้านผังเมือง กฎหมายกรมโรงงาน เป็นต้น

๓) ดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๔) เสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ฉบับปรับปรุงให้คณะรัฐมนตรีและรัฐสภาพิจารณาประกาศใช้

๕) จัดทำกฎหมายลำดับรอง (กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ประกาศสำนักงาน และระเบียบที่เกี่ยวข้อง) เพื่อรองรับการนำระบบ EIA และ EHIA ที่ปฏิรูปไปสู่การปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น

๕.๑) หลักเกณฑ์การกำหนดขอบเขต/ประเภท/บัญชีรายการการดำเนินการของรัฐ หรือรัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๘

๕.๒) กระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการ รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชน และชุมชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๘

๕.๓) หลักเกณฑ์ คุณสมบัติของผู้ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการผู้ชำนาญการ

๖) นำระบบ EIA และ EHIA ที่ปฏิรูปไปสู่การปฏิบัติ และมีการติดตาม ประเมินผล รวมทั้งการปรับปรุงเพิ่มเติมความสมบูรณ์ของกฎระเบียบต่าง ๆ

ตารางที่ ๒ ขั้นตอนการปฏิรูประบบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

วิธีการปฏิรูป (กิจกรรม)		ระยะเวลา (ค.ศ. / ไตรมาส)																				ผู้รับผิดชอบ	วงเงิน		เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
		๒๕๖๓					๒๕๖๔					๒๕๖๕					ปีงบประมาณ	งบดำเนินงาน								
		๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕										
๑. จัดทำแผนกลยุทธ์ปฏิรูปโครงสร้างระบบการจัดทำรายงาน EIA และ EIAA ฉบับใหม่ ซึ่งครอบคลุมขั้นตอนตั้งแต่การคัดเลือกพื้นที่โครงการศึกษา ไปจนถึงการออกใบอนุญาตประกอบกิจการก่อสร้าง รวมถึงการติดตามประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายหลังการก่อสร้างโครงการ ทั้งนี้ การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะดำเนินการโดยหน่วยงานที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามข้อกำหนด																					กรม. พ.ศ.	๕	ไม่เกิน ๑๐๐ ล้านบาท	จัดทำแผนกลยุทธ์ปฏิรูปโครงสร้างระบบการจัดทำรายงาน EIA และ EIAA ที่ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการคัดเลือกพื้นที่โครงการศึกษา ไปจนถึงการออกใบอนุญาตประกอบกิจการก่อสร้าง	มีแผนกลยุทธ์ปฏิรูปโครงสร้างระบบการจัดทำรายงาน EIA และ EIAA ฉบับใหม่	
๒. ปรับปรุงกระบวนการปฏิรูปโครงสร้างระบบการจัดทำรายงาน EIA และ EIAA ให้สอดคล้องกับหลักการด้านความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ตลอดจนปรับปรุงกระบวนการติดตามประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายหลังการก่อสร้างโครงการ																					กรม. พ.ศ.	๕	ไม่เกิน ๑๐๐ ล้านบาท	จัดทำร่างระบบการปฏิรูปโครงสร้างระบบการจัดทำรายงาน EIA และ EIAA	ปรับปรุงระบบการติดตามประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายหลังการก่อสร้างโครงการ	
๓. จัดทำโครงการ EIA และ EIAA สำหรับโครงการขนาดใหญ่																					กรม. พ.ศ.	๕	ไม่เกิน ๑๐๐ ล้านบาท	ดำเนินการจัดทำ EIA และ EIAA สำหรับโครงการขนาดใหญ่	การปฏิบัติตามขั้นตอนการติดตามประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	
๔. สนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายหลังการก่อสร้างโครงการ																					กรม. พ.ศ.	๕	ไม่เกิน ๑๐๐ ล้านบาท	ดำเนินการติดตามประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายหลังการก่อสร้างโครงการ	การปฏิบัติตามขั้นตอนการติดตามประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	
๕. จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายหลังการก่อสร้างโครงการ																					กรม. พ.ศ.	๕	ไม่เกิน ๑๐๐ ล้านบาท	จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายหลังการก่อสร้างโครงการ	การปฏิบัติตามขั้นตอนการติดตามประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	
๖. นำรายงาน EIA และ EIAA ที่ปฏิรูปไปใช้ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม																					กรม. พ.ศ.	๕	ไม่เกิน ๑๐๐ ล้านบาท	นำรายงาน EIA และ EIAA ที่ปฏิรูปไปใช้ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	การปฏิบัติตามขั้นตอนการติดตามประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	

สำหรับข้อเสนอในการมีหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อรองรับการดำเนินการ การปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ในหมวดที่เกี่ยวกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๑) การจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อนการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมหรือการดำเนินการใดของรัฐ หรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการตามมาตรา ๕๘ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๑.๒) กำหนดให้มีการรับฟังความเห็นเชิงเทคนิค (Technical Hearing) และการรับฟังความเห็นประชาชนทั่วไป (Public Hearing)

๑.๓) ให้ประชาชนสามารถส่งข้อมูล ข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการผู้ชำนาญการ และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อการพิจารณาอย่างรอบคอบ

๒) เรื่องการศึกษาและจัดทำรายงาน

๒.๑) ให้นำเสนอร่างขอบเขตการศึกษาของโครงการ หรือกิจกรรม หรือการดำเนินการใดของรัฐ หรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการตามมาตรา ๕๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ให้ความเห็นชอบก่อนเริ่ม การดำเนินการศึกษา

๒.๒) การกำหนดขอบเขตการศึกษาขั้นสุดท้าย (Final TOR) และวงเงินจัดจ้าง การทำรายงานสำหรับโครงการของรัฐให้ดำเนินการหลังทำเวทีรับฟังความเห็นต่อขอบเขต การศึกษา (ค.๑) เพื่อนำผลการจัดรับฟังความคิดเห็นไปประกอบการกำหนดประเด็น การศึกษาที่ครบถ้วน และมีงบประมาณรองรับการศึกษาที่เพียงพอ

๒.๓) ให้มีคณะกรรมการกำกับการศึกษาและจัดทำรายงาน ERIA ที่มีองค์ประกอบ จากทุกฝ่าย เพื่อให้การจัดทำรายงานมีคุณภาพ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการศึกษาและจัดทำรายงาน

๓) เรื่องคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.)

๓.๑) เปลี่ยนจากระบบการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/นักวิชาการ มาเป็นระบบการขึ้นทะเบียน คชก. โดยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติและข้อห้ามที่เหมาะสม มีการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐาน มีระบบการตรวจสอบการทำหน้าที่ของ คชก. เพื่อสร้างความเชื่อถือต่อระบบ

๓.๒) กำหนดให้ คชก. ต้องลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลสำหรับการพิจารณาโครงการที่ต้องจัดทำรายงาน EHIA

๓.๓) เพิ่มค่าตอบแทนการพิจารณารายงาน ค่าเดินทางลงพื้นที่ศึกษา โดยเก็บเป็นเงินค่าธรรมเนียมจากเจ้าของโครงการตามหลักผู้ได้ประโยชน์เป็นผู้จ่าย (Beneficiary Pay Principle)

๓.๔) ปรับปรุงองค์ประกอบสัดส่วนของ คชก. และสร้างระบบให้มี “คชก.สมทบ” ที่มาจาก

- ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง ที่เหมาะสมกับการพิจารณาประเด็นทางเทคนิค และความซับซ้อนของแต่ละโครงการ

- ผู้ซึ่งได้รับการเสนอชื่อมาจากชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ตั้งของโครงการ (ทั้งจากฝ่ายที่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย) ทั้งนี้ คชก.สมทบ ไม่นับรวมอยู่ในองค์ประชุมของ คชก.

๔) เรื่องการพิจารณารายงาน

๔.๑) กำหนดแนวทางการพิจารณารายงานของ คชก. ที่เป็นแบบแผนและมีมาตรฐาน

๔.๒) กำหนดกรอบเวลาในการให้แก่ขอรายงาน โดยการกำหนดระยะเวลาขึ้นกับประเด็นเนื้อหาที่ให้แก้ไข

๔.๓) ให้ คชก. มีอำนาจไม่ให้ความเห็นชอบรายงานได้ในทุกขั้นตอนของการพิจารณา หากเห็นว่ามีผลกระทบสูงเกินกว่าที่จะมีมาตรการลดผลกระทบหรือป้องกันได้จริง หรืออยู่ในพื้นที่อ่อนไหว

๕) เรื่องการติดตามตรวจสอบและการจัดทำรายงานติดตาม

๕.๑) เปิดเผยแพร่รายละเอียดของมาตรการลดผลกระทบที่กำหนดไว้ในรายงาน และเงื่อนไขท้ายใบอนุญาต/อนุญาติ เพื่อให้สาธารณะได้รับรู้ และมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ

๕.๒) ให้มีระบบการแจ้งและเปิดเผยข้อมูล ผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและลดผลกระทบ ที่กำหนดไว้ เพื่อให้สาธารณะได้รับรู้ และมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ

๖) เรื่องการกำหนดโทษ

๖.๑) ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถนำมาตรการป้องกันและลดผลกระทบที่ระบุไว้ในรายงาน EIA / EHIA ไประบุไว้เป็นเงื่อนไขท้ายใบอนุญาตหรืออนุญาติที่มีผลบังคับได้ตามกฎหมาย และมีบทลงโทษรองรับหากไม่มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขเหล่านั้น

๖.๒) เพิ่มเติมบทลงโทษให้ครบถ้วน ๔ กรณี ทั้งในส่วนเจ้าหน้าที่รัฐและผู้รับผิดชอบโครงการ

๖.๒.๑) กรณีมีการดำเนินการก่อสร้างหรือดำเนินโครงการไปก่อนการให้ความเห็นชอบรายงาน

๖.๒.๒) กรณีไม่มีการปฏิบัติตามเงื่อนไข มาตรการป้องกันหรือลดผลกระทบตามที่กำหนดไว้

๖.๒.๓) กรณีไม่มีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงาน

๖.๒.๔) กรณีไม่มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและไม่ชักช้า

๔.๙ ผลการดำเนินการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) ตามยุทธศาสตร์และแผนการปฏิรูปด้านสิ่งแวดล้อม

พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้ปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) ตามยุทธศาสตร์และแผนการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) จนถึงปัจจุบัน (พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓) ซึ่งก่อนหน้านั้น สผ. ได้เริ่มทำการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) หลังจากมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ตามมาตรา ๒๕๘ (ค) ด้านกฎหมาย หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศกำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลตามที่กำหนดโดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศซึ่งได้มีการตราพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นต้นมา สผ. ได้เริ่มทำการปฏิรูประบบและโครงสร้างการทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) ตั้งแต่นั้นมา โดย พ.ศ. ๒๕๖๐ คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้จัดทำรายงาน เรื่อง “การปฏิรูปด้านระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย” มาก่อนแล้ว

ต่อมาเมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านเพื่อกำหนดกลไก วิธีการและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้าน ซึ่งแผนการปฏิรูปดังกล่าวได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยในช่วง ๕ ปีแรกของการปฏิรูปตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๕ มีแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปที่ ๑ : ปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) โดยมีเป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์คือ

๑) พัฒนาและยกระดับระบบ EIA/EHIA ให้เป็นที่เชื่อมั่น ยอมรับของทุกฝ่าย และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

๒) เพื่อใช้ระบบ EIA/EHIA เป็นเครื่องมือที่ช่วยลดและป้องกันความขัดแย้งระหว่างการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสุขภาพให้เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางปฏิรูประบบ และโครงสร้างการจัดทำรายงาน EIA และ EHIA และการเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ฉบับปรับปรุง ให้คณะรัฐมนตรีและรัฐสภาพิจารณาและประกาศใช้ รวมทั้งจัดทำกฎหมายลำดับรอง (กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ประกาศสำนักงาน และระเบียบที่เกี่ยวข้อง) เพื่อรองรับการนำระบบ EIA และ EHIA ที่ปฏิรูปไปสู่การปฏิบัติเป็นตัวชี้วัด

โดยที่แผนการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA และ EHIA) ที่กำหนดในแผนการปฏิรูปประเทศได้สอดคล้องกับการปฏิรูปที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้ดำเนินการปฏิรูปไปก่อนบ้างแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ เมื่อมีแผนปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๑ การดำเนินการตามภารกิจต่าง ๆ ของ สผ. ก็ได้ดำเนินการสอดคล้องเป็นเรื่องเดียวกันตามแผนการปฏิรูปประเทศและดำเนินการปฏิรูปโดยมีระยะเวลาการปฏิรูป ๓ ปี คือ พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓

จากการติดตามผลการดำเนินการปฏิรูประบบและโครงสร้างการทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA และ EHIA) ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงปัจจุบัน (ไตรมาสที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๖๓) ปรากฏว่ากระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้ดำเนินการในภารกิจปฏิรูปต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ตามแผนการปฏิรูป คือ การปฏิรูปการบริหารจัดการ และการปฏิรูปพระราชบัญญัติและกฎหมายลำดับรอง (ดังตารางที่ ๓) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๓ ผลการดำเนินการปฏิรูประบบและโครงสร้างการทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วิธีการปฏิรูป (กิจกรรม)	ระยะเวลา (พ.ศ. / ไตรมาส)												เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ผลสัมฤทธิ์
	๒๕๖๑				๒๕๖๒				๒๕๖๓						
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔			
๑. จัดทำกรอบการปฏิรูปโครงสร้างและระบบการให้รายงาน EIA และ EHA ซึ่งใน ๔ ขั้นตอน คือ (๑) ขั้นตอนการพิจารณา: การรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (๒) ขั้นตอนการประเมินผลกระทบ: ปฏิรูปกระบวนการกำหนดขอบเขตของผลกระทบ การจัดทำแผนแผนการป้องกันผลกระทบ การทบทวนผลกระทบ (๓) ขั้นตอนการพิจารณา: ปฏิรูป คสช., การแก้ไขรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมกับ SEA, การมีส่วนร่วมของประชาชน ฯลฯ (๔) ขั้นตอนการติดตาม: ครอบคลุมทุกขบวนการปฏิรูประบบสิ่งแวดล้อม การตรวจติดตาม การลงโทษ โดยมีรายละเอียดของโครงการปฏิรูปตามที่ได้ดำเนินการใน ปี ๒๕๕๘ และเอกสารประกอบ ก	[Bar chart showing progress from Q1 2019 to Q4 2023]												จัดทำกรอบการปฏิรูประบบและโครงสร้างการทำรายงาน EIA และ EHA ที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและนโยบายพัฒนา	มีแนวทางการปฏิรูประบบและโครงสร้างการทำรายงาน EIA และ EHA	☒ ☒ ☒ ☒
๒. ปฏิรูปการวางผังเมืองและใช้ผังเมืองรวมสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้สอดคล้องกับผังเมืองรวมฉบับที่ ๑ ของผังเมืองใช้การ พ.ศ. ๒๕๖๑ และสร้างวงกลมสีเขียวของผังเมืองรวมที่มีสีเขียว เช่น การขยายพื้นที่เมือง การขยายพื้นที่บริเวณ ฯลฯ	[Bar chart showing progress from Q1 2019 to Q4 2023]												จัดทำผังเมืองรวมใช้ผังเมืองและใช้ผังเมืองรวมสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๕	วางผังเมืองใช้ผังเมืองและใช้ผังเมืองรวมสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่พร้อมเสนอต่อผู้รับทราบ	☒
๓. ส่วนนิคมอุตสาหกรรม ฯลฯ ของผู้ประกอบการ	[Bar chart showing progress from Q1 2019 to Q4 2023]												ผู้ถือใบอนุญาตฯ ฯลฯ ได้ครบถ้วน		☒
๔. แนวทางพัฒนาการใช้ที่ดินและใช้ผังเมืองรวมสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๕ ฉบับใหม่ให้ครอบคลุมพื้นที่ และใช้ผังเมืองรวมและผังเมืองใช้	[Bar chart showing progress from Q1 2019 to Q4 2023]												แนวทางการพัฒนาใช้ผังเมืองพัฒนาและผังเมืองรวมการใช้ที่ดินที่มีเนื้อหาครอบคลุมปฏิรูปที่ดิน	วางผังเมืองพัฒนาและใช้ผังเมืองรวมและผังเมืองใช้	☒
๕. จัดทำกฎหมายฉบับร่าง (ร่างพระราชบัญญัติ) การพัฒนาเมืองและใช้ผังเมืองรวม พ.ศ. ๒๕๖๕ ๕.๑ หลักเกณฑ์การกำหนดขอบเขต/บริเวณของผังเมืองใช้การ การดำเนินการของรัฐหรือผู้ประกอบการให้ผังเมืองมาใช้ ผังเมืองรวม มาตรา ๕๓-๕๖ ๕.๒ การบังคับใช้ ขั้นตอน และ วิธีการให้ผังเมืองใช้การที่มีส่วนได้เสีย ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ของรัฐรวมกัน ๕.๓ หลักเกณฑ์ คุณสมบัติที่หน้าที่เป็นคณะกรรมการผู้ชำนาญการ	[Bar chart showing progress from Q1 2019 to Q4 2023]												จัดทำกฎหมายฉบับร่างใช้ ส่วนแล้ว	กฎหมายฉบับร่างของผังเมืองใช้และผังเมืองรวมแล้ว	☒ ☒ ☒
๖. มีระบบ EIA และ EHA ที่ปฏิรูปไปสู่การปฏิบัติ และมีการติดตาม ประเมินผล จนมีการปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องของกฎระเบียบตาม ก	[Bar chart showing progress from Q1 2019 to Q4 2023]												การทำรายงาน EIA และ EHA เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูป	หน่วยงานที่มีบัญชีจัดทำ EIA และ EHA ครบถ้วนแล้ว ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบและประมวลกฎหมาย	☒

๑) การปฏิรูปพระราชบัญญัติ

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีผลบังคับใช้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ทำการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ ตามบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและได้ประกาศใช้ “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑” เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๑

๒) การปฏิรูปอนุบัญญัติ

๒.๑) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๑

๒.๒) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตจะต้องจัดทำ เมื่อได้รับอนุญาตให้ดำเนินโครงการหรือกิจการแล้ว พ.ศ. ๒๕๖๑

๒.๓) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๒

๒.๔) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการหรือการดำเนินการซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒

๒.๕) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต ของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรงซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๒

๒.๖) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต ของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรงซึ่งต้องจัดทำรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒

๒.๗) ประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๒

๒.๘) ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการ ในการมอบหมายหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นปฏิบัติหน้าที่แทนสำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการดำเนินการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมและการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑

๒.๙) ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการ ในการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐

๒.๑๐) พระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุมคณะกรรมการผู้ชำนาญการและคำตอบแทน บุคคลหรือสถาบันที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการมอบหมาย พ.ศ. ๒๕๖๓

๓) การปรับปรุงคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) โดยออกอนุบัญญัติและระเบียบดังนี้

๓.๑) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง คณะกรรมการ เปรียบเทียบและวิธีพิจารณาของคณะ กรรมการเปรียบเทียบ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๓

๓.๒) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๖๓) เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

๓.๓) ระเบียบกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าด้วยการขอมิบัติประจำตัว พนักงานเจ้าหน้าที่และเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ พ.ศ. ๒๕๖๒

๓.๔) กฎกระทรวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตามกฎกระทรวง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๙ ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘ (รอประกาศใช้คาดว่าจะประกาศก่อนสิ้นปี ๒๕๖๓)

โดยสรุปจากการติดตามตรวจสอบผลดำเนินการของการปฏิรูปตามแผนการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) ตามแผนการปฏิรูปปี พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๓ นั้นปรากฏว่ากระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้ดำเนินการปฏิรูปตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนฯภายในเวลาที่กำหนด พร้อมทั้งได้ทำการสำรวจการยอมรับและความเชื่อมั่นต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งผลการสำรวจครั้งนี้ปรากฏว่ามีการยอมรับและความเชื่อมั่นมากต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิรูปในครั้งนี้จะส่งผลต่อการยอมรับและเชื่อมั่นต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) เพียงใดนั้น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(สผ.) จะต้องทำการประเมินผลหลังจากการสิ้นสุดระยะเวลาการปฏิรูป (พ.ศ. ๒๕๖๓)และต่อจากนั้นก็ต้องดำเนินการติดตามตรวจสอบระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมกันต่อไป

๔.๑๐ ปัญหาและอุปสรรคระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ ระดับโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งคุ้นเคยกันมานาน และระดับโครงการหรือกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (EHIA) ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งต้องศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนและจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓ ให้แก้ไขคำว่า “รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม” เป็น “รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” ดังนั้นต่อจากนี้ไปจะต้องใช้คำว่า “รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” และเพื่อให้เกิดความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่าง “รายงานการประเมินผลสิ่งแวดล้อม (EIA)” และ “รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA)” จึงต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพใน “รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA)” มากกว่ารายงาน

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) รวมถึงต้องดำเนินการบูรณาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีรายละเอียดและวิธีปฏิบัติที่ซับซ้อนมากขึ้น แต่เมื่อวิเคราะห์จากหลักเกณฑ์ที่มีการประกาศจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียดแล้วสิ่งที่พบตรงกัน คือ แนวทางการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA Guideline)^{๒๒} ให้ความสำคัญไปกับรายละเอียดของกิจกรรมที่ต้องดำเนินการมากกว่าการให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่ต้องการจากแต่ละขั้นตอนที่จะส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังการดำเนินงานในขั้นตอนถัดไป ทำให้เกิดช่องว่างในทางปฏิบัติค่อนข้างมาก

ที่ผ่านมาพบว่า ถึงแม้โครงสร้างและระบบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะได้รับการปฏิรูปปรับปรุงแก้ไขตามแผนการปฏิรูปมาอย่างต่อเนื่องแต่ก็ยังคงเกิดปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบที่ทำการปรับปรุงแก้ไขไปแล้วยังไม่เป็นเครื่องมือและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นในอดีตหรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของระบบระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้หมดสิ้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์จากรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาและตามการพัฒนาเทคโนโลยี รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนั้นยังต้องเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่าย หลายกลุ่มที่แตกต่างกันโดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบหลักและเป็นผู้ที่เสียประโยชน์จากการพิจารณาศึกษาครั้งนี้พบว่าปัญหาและอุปสรรคของการปฏิรูประบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสามารถจำแนกได้เป็น ๒ ปัญหา คือ ปัญหาเชิงหน่วยงานและปัญหาเชิงกระบวนการ

๑) ปัญหาเชิงหน่วยงาน

หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ๒ หน่วยงาน คือ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) และนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีภารกิจและหน้าที่เกี่ยวข้องกับระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และประสบปัญหาอุปสรรคดังต่อไปนี้

^{๒๒} แนวทางการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA Guideline), สืบค้นเมื่อ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๓, <http://www.onep.go.th/eia/>.

๑.๑) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประสานงานให้ความร่วมมือกับนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม คือบริษัทที่ปรึกษาและเจ้าของโครงการ รวมทั้งให้คำแนะนำในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมผ่านทางกองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพซึ่งนับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นกรณีโครงการทั่วไปหรือโครงการที่อาจส่งผลกระทบรุนแรง เพื่อเป็นการพิทักษ์ประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) มีปัญหาเชิงหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ดังนี้

๑.๑.๑) ปัจจุบันสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) โดยกองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (กวม.) และกองพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (กพส.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินการเรื่องการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยมีจำนวนข้าราชการที่ยังคงเดิมคือ ๗๓ อัตรา ในขณะที่มีจำนวนรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ต้องพิจารณามากกว่า ๒,๐๐๐ ฉบับหรือโครงการต่อปี

๑.๑.๒) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

มีนักวิชาการในกองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งมีภารกิจหลักในการจัดการการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีจำนวนน้อยไม่สอดคล้องกับจำนวนรายงานที่ส่งเข้ามาให้พิจารณา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในกระบวนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมถึงแม้ว่าการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะยังคงเป็นไปตามกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดก็ตาม

งานของ สผ. แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนหลัก คือ งานพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) (Operator) และงานพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Regulator) ได้แก่ การเตรียมการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง การติดตามตรวจสอบ การอนุญาตและควบคุมคุณภาพผู้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมาพบข้อจำกัดที่สำคัญซึ่งส่งผลให้การดำเนินงาน พิจารณารายงานรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมยังขาดประสิทธิภาพ ได้แก่

- จำนวนบุคลากรยังไม่สอดคล้องปริมาณงาน คือจำนวนบุคลากรมีเท่าเดิมแต่จำนวนรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่ต้องดำเนินการจัดการในขบวนการพิจารณามีจำนวนมาก

- ระยะเวลาการดำเนินงานที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนด รวมทั้งพระราชบัญญัติอำนวยความสะดวก พ.ศ. ๒๕๕๘ ทำให้บุคลากรต้องให้ความสำคัญกับการพิจารณารายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม บุคลากรส่วนใหญ่จึงต้องจัดสรรเวลาให้กับงานด้านการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทำให้งานด้านการพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การที่มีปริมาณงานมากเกินไปและข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- โครงสร้างหน่วยงานของกองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (กวม.) ที่มีสายบังคับบัญชาผ่านผู้อำนวยการกองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพียงคนเดียว แต่ต้องรับผิดชอบในการบริหารจัดการงานที่มีปริมาณมาก และขอบเขตของงานที่มีลักษณะเป็นทั้งฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) (Operator) และงานพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Regulator) ทำให้การบริหารงานขาดความคล่องตัว และขาดประสิทธิภาพ

- โครงสร้างของกองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (กวม.) ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติการกิจด้านการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตั้งแต่ระดับยุทธศาสตร์จนถึงระดับโครงการ เนื่องจากโครงสร้างปัจจุบันมีภารกิจหลักด้านการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการตลอดจนการติดตามการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Mitigation Plan : EIMP) ที่ระบุไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการที่มีความเป็นสหสาขาวิชา ได้แก่ ด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ชีวภาพ สุขภาพ เศรษฐศาสตร์ เป็นต้น และมีกระบวนการที่หลากหลาย เช่น การพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การอนุญาตนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงาน การติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการ EIMP ในรายงานการออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงาน การพัฒนาระบบฐานข้อมูล เป็นต้น ดังนั้นจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างกองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (กวม.) ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจหลักด้านการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมดังกล่าว

๑.๑.๓) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพไม่เพียงพอที่จะพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนที่จะสรุปความเห็นส่งคืนให้กับเจ้าของโครงการในกรณีที่ข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือสรุปความเห็นเบื้องต้นของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) เพื่อพิจารณาในรอบเวลาที่กำหนดซึ่งเป็นภารกิจหลักของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

๑.๑.๔) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีหลายภาคส่วน/หน่วยงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่กองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) นิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หน่วยงานเจ้าของโครงการ หน่วยงานอนุมัติ/อนุญาต ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งสถาบันการศึกษา ยังไม่ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นภารกิจหลักของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

๑.๑.๕) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ยังไม่มีบทบาทในการเป็นหน่วยงานทางปัญญาที่จะช่วยชี้แนะสังคมและทั่วถึงภาครัฐได้ ในกรณีที่โครงการพัฒนาของภาครัฐนั้นมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและสุขภาพของประชาชน

๑.๑.๖) ระบบฐานข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์และแอปพลิเคชันมือถือ (Mobile Application) ในชื่อ SMART EIA ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ กล่าวคือ ยังไม่มีระบบรองรับการนำเข้าข้อมูลแสดงสถานภาพการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่ละขั้นตอน รูปแบบการแสดงผลข้อมูลรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในแอปพลิเคชัน SMART EIA ยังแสดงผลได้ไม่รวดเร็วและความหลากหลายน้อย จึงทำให้การสืบค้นฐานข้อมูลการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

๑.๑.๖) ค่าใช้จ่ายในการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ และการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Mitigation Plan : EIMP) ยังไม่สะท้อนหลักการผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย (Beneficiary Pays Principle) ซึ่งปัจจุบันค่าใช้จ่ายในการดำเนินการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมรวมทั้งมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตาม

ตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Mitigation Plan: EIMP) ยังต้องใช้งบประมาณของภาครัฐในการดำเนินการทั้งหมด ซึ่งต้องตั้งงบประมาณเพิ่มขึ้นตามปริมาณรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่สะสมเพิ่มขึ้นทำให้รัฐต้องเพิ่มงบประมาณในการดำเนินการมากขึ้นทุกปี ไม่สะท้อนหลักการผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย (Beneficiary Pays Principle) และเพื่อให้เจ้าของโครงการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันอาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ จึงควรกำหนดให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมในการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำค่าธรรมเนียมมาใช้สนับสนุนการพัฒนากระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและระบบการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑.๒) นิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

นิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการต่าง ๆ ที่ต้องทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายมีปัญหา ๒ ส่วนที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนี้

๒.๑) นิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในฐานะผู้รับจ้างซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของผู้ว่าจ้างที่มุ่งเน้นให้รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมผ่านความเห็นชอบจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) อาจส่งผลให้นิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมขาดความเป็นอิสระในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๒) การรักษาคุณภาพของรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้วยจรรยาบรรณทางวิชาการไม่ว่านิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะได้รับค่าจ้างจากใครก็ตามจะต้องรักษาความเป็นอิสระทางความคิดเห็นและคุณภาพทางวิชาการของรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่ในความเป็นจริงของหลาย ๆ โครงการเมื่อองค์กรพัฒนาเอกชนหรือชุมชนเกิดข้อสงสัยและทำการตรวจสอบรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือมีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้วยยังพบว่าข้อมูลจากหน่วยงานทั้งสองแตกต่างกัน ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตามแต่สิ่งนี้อาจเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ของประเทศไทยที่ยุคหนึ่งเคยเป็นเครื่องมือที่เป็นความหวังของสังคมหมดความน่าเชื่อถือลงไปและกลายเป็นชนวนของความขัดแย้ง ในที่สุดต้องมีการปฏิรูป

วิธีการและคิดค้นเครื่องมือใหม่ ๆ ขึ้นมาด้วยความหวังว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะเป็นเครื่องมือที่รอบคอบเชื่อถือได้และตอบโจทย์ได้มากขึ้น

ตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ จนถึงปัจจุบัน สผ. ได้ดำเนินการควบคุมคุณภาพรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้วยการบันทึกข้อมูล กำชับ ตักเตือน พักใช้ใบอนุญาต และเพิกถอนใบอนุญาตนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในกรณีต่าง ๆ ไปแล้ว จำนวน ๔๐ ราย (ดังตารางที่ ๔) โดยที่ สผ. มีมาตรการกำกับดูแลกรณีการทำรายงานไม่มีคุณภาพ ๔ ระดับ ดังนี้

ตารางที่ ๔ สถิติการควบคุมการปฏิบัติงานของนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)^{๒๓}

พ.ศ.	บันทึกข้อมูล	กำชับ	ตักเตือน	พักใช้	เพิกถอน	รวม
๒๕๕๑				๑		๑
๒๕๕๖			๓	๒	๑	๖
๒๕๕๗			๒	๑	๑	๔
๒๕๕๘			๔	๑	๓	๘
๒๕๕๙			๒	๑		๓
๒๕๖๐			๒		๑	๓
๒๕๖๑			๑		๑	๒
๒๕๖๒	๒	๑	๓		๒	๘
๒๕๖๓		๑	๔			๕
รวม	๒	๒	๒๑	๖	๙	๕๐

^{๒๓} กลุ่มงานพิจารณาผู้มีสิทธิทำรายงาน, กองพัฒนาระบบการวิเคราะห์ฯ สผ. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา เรื่อง “ความคืบหน้าการปฏิรูประบบ และโครงสร้างการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อม” ด้านการขออนุญาตและกำกับดูแลผู้มีสิทธิทำรายงานฯ วันพฤหัสบดีที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓ ณ โรงแรม แกรนด์ เมอร์เคียว กรุงเทพฯ พอร์จูน.

ระดับที่ ๑ : รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีข้อผิดพลาด และมีข้อบกพร่อง แต่ไม่มีผลต่อการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือการกำหนดมาตรการใดๆจะถูกบันทึกเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาขอรับใบอนุญาตในรอบต่อไป

ระดับที่ ๒ : รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีข้อผิดพลาด และมีข้อบกพร่อง แต่ไม่มีผลต่อการพิจารณาหรือการกำหนดมาตรการไม่ทำให้การคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมผิดไปจากความจริงแต่ต้องมีการแก้ไขหลายครั้งในหลายประเด็น เป็นต้น จะดำเนินการแจ้งกำชับหรือตักเตือนซึ่งอาจมีผลถึงขั้นลดอายุใบอนุญาตในรอบต่อไป

ระดับที่ ๓ : คุณภาพรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการพิจารณาหรือทำให้การคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมผิดไปจากความเป็นจริง แต่มิได้ตั้งใจ จะเข้าข่าย “การจัดทำรายงานประเภทเลื่อนลอย” จะถูกพักใบอนุญาต ๖ เดือน ถึง ๑ ปี แล้วแต่กรณี

ระดับที่ ๔ : ทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเท็จ ตั้งใจปกปิดข้อมูล และได้ประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งมีผลต่อการพิจารณาหรือทำให้การคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมผิดไปจากความเป็นจริง เป็นต้น จะเข้าข่าย “การจัดทำรายงานเป็นเท็จ” จะถูกเพิกถอนใบอนุญาต

๒) ปัญหาเชิงกระบวนการ

๒.๑) กระบวนการในจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

กระบวนการในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยหลายส่วนซึ่งแต่ละส่วนมีปัญหาต่างกันไปที่เป็นเหตุนำไปสู่การคัดค้าน การไม่ยอมรับความไม่เชื่อมั่นต่อผลการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการจัดทำและการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมรวมทั้งความขัดแย้งระหว่างโครงการพัฒนาและประชาชนในพื้นที่โครงการทำให้โครงการไม่สามารถพัฒนาขึ้นได้หรือเกิดความล่าช้าในการพัฒนาโครงการ โดยหลักการควรให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น โดยเฉพาะในขั้นตอนการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินโครงการ

๒.๒) กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กำหนดในปัจจุบันให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังเป็นแนวทางที่เป็นกรอบกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านของนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานนำไปเลือกใช้ให้สอดคล้อง

กับสภาพตามความเหมาะสม ในกรณีที่วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านของผู้มีสิทธิจัดทำรายงานเลือกใช้นั้นไม่ตรงกับความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ทำให้ต้องมีการเก็บข้อมูลโดยมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มเติมทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนตามประกาศของ สผ. ประสบปัญหา ดังนี้

(๑) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย แม้กระบวนการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบในปัจจุบันจะมีกระบวนการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นภาคประชาชน (Public participation and public hearing) มากขึ้น แต่ไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่โครงการ

เนื่องจากมีปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น การกำหนดผู้มีส่วนได้เสียที่มีสิทธิเข้าร่วมรับฟังความคิดเห็น ประชาชนในพื้นที่โครงการไม่มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เพราะได้มีการตัดสินใจในแผนงานของโครงการล่วงหน้าไปแล้ว รวมทั้งเทคนิค วิธีการในการจัดรับฟังความคิดเห็นไม่มีความยืดหยุ่นในแต่ละสถานการณ์ ประกอบกับประชาชนยังขาดความรู้ และความเข้าใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและในการปฏิบัติงานจริง บางโครงการยังขาดการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย กลายเป็นรูปแบบพิธีกรรมที่จัดเพื่อให้ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น เช่น การนับเวลาของการจัดประชุมหรือระยะเวลาในการให้ข้อมูลล่วงหน้า โดยไม่พิจารณาถึงความเหมาะสมด้านอื่น ๆ

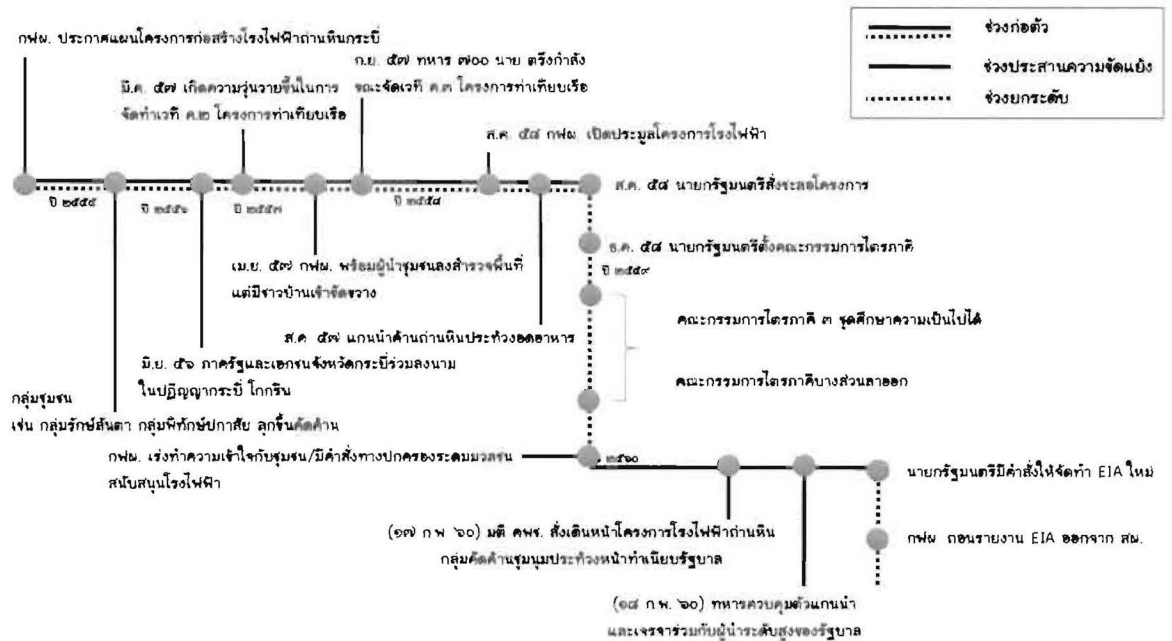
(๒) ปัญหาด้านความไม่โปร่งใสในการดำเนินการ ความไว้วางใจ และความเชื่อถือจากภาคประชาชน ดังตัวอย่างกรณีปัญหาในอดีต โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูด - บ่อนอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่มีการเคลื่อนไหวคัดค้านของชุมชนในพื้นที่อย่างเข้มข้นจนเกิดการปะทะระหว่างกลุ่มชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างรุนแรง โดยมีสาเหตุเริ่มจากการที่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนผู้ดำเนินโครงการขาดการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงทางวิชาการของโครงการและไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกระดับในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้และแสดงความคิดเห็นในระดับที่เพียงพอและมีความหมาย จึงพบว่าหลายโครงการที่ผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไปแล้ว โดยมีการจัดทำรายงานสรุปของการรับฟังความคิดเห็นประกอบในจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแล้ว แต่ปรากฏในภายหลังว่า ประชาชนผู้มีรายชื่อเข้าร่วมประชุมเหล่านั้นไม่ทราบเรื่องของการประชุมแต่อย่างใด ต่อมาปัญหาในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นอีกในโครงการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่โรงไฟฟ้ากระบี่ ดังภาพที่ ๗

ภาพที่ ๗ การเคลื่อนไหวของประชาชนกลุ่มที่ต่อต้านโครงการโรงไฟฟ้ากระบี่

จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของความขัดแย้งในโครงการดังกล่าวได้เริ่มต้นขึ้นจากการวางแผนและดำเนินรับฟังความคิดเห็นที่ไม่ครอบคลุมถึงผู้มีส่วนได้เสียเพียงพอ ทำให้ความไม่ไว้วางใจกันจึงเกิดขึ้น กระทั่งความขัดแย้งลุกลามขึ้นบานปลายไปในหลายระดับ ถึงขั้นรัฐบาลต้องใช้กลไกของคณะกรรมการไตรภาคีเพื่อให้เข้ามาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการจัดการความขัดแย้ง แต่ความขัดแย้งก็ไม่สิ้นสุด และกระบวนการที่ถูกจัดทำขึ้นใหม่นั้นยังคงจัดทำกันโดยอยู่ภายใต้กติกาเดิมที่เป็นเงื่อนไขของความขัดแย้ง ความขัดแย้งระลอกใหม่จึงรอวันปะทุขึ้น จนในที่สุดเจ้าของโครงการต้องถอนรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) ออกจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ทำให้การพัฒนาโครงการโรงไฟฟ้ากระบี่ต้องสูญเสียเวลาไปแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี^{๒๔} (ดังภาพที่ ๘)

^{๒๔}โรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่ ถ่านหินกระบี่, สืบค้นเมื่อ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓, จาก <https://www.isranews.org/isranews/54030-a-54030.html>.

ภาพที่ ๘ เหตุการณ์ต่าง ๆ ของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของการจัดทำ รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่

(๓) กระบวนการในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

กระบวนการในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นจะไม่ค่อยพบ ปัญหาเพราะข้อมูลพื้นฐานหรือข้อมูลกลางที่สามารถนำไปใช้อ้างอิงได้นั้นมีอยู่พอสมควร อีกทั้งมี การบังคับใช้กฎหมายด้านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน ปัจจุบันยังขาดฐานข้อมูลสาธารณสุขและสุขภาพที่ครบถ้วนและมีคุณภาพย้อนหลัง ๕ ปี เนื่องจาก ฐานข้อมูลเรื่องสาธารณสุขและสุขภาพที่มีคุณภาพในประเทศไทยยังไม่เพียงพอที่จะใช้สำหรับ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) โดยเฉพาะข้อมูลสาธารณสุขและสุขภาพ ในระดับตำบลและหมู่บ้านบางแห่ง และยังไม่มียุทธศาสตร์การเก็บข้อมูลกลาง สถิติข้อมูลอาจจะไม่ได้ เก็บไว้หรือเก็บไว้แต่ไม่เผยแพร่จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม จึงทำให้มีข้อมูลด้านสาธารณสุขและสุขภาพ ไม่มากพอ หรือคุณภาพของข้อมูลที่จัดเก็บไม่สามารถนำไปอ้างอิงใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน

ในการคาดการณ์แนวโน้มของปัญหาทางสาธารณสุขและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่โครงการได้ ทำให้การประเมินผลกระทบทางสุขภาพและการกำหนดมาตรการทางสาธารณสุขและสุขภาพ ในรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่สะท้อนข้อเท็จจริงทางสาธารณสุขและสุขภาพที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ไม่สามารถกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสาธารณสุขและสุขภาพจากการพัฒนาโครงการได้จริงในอนาคต

(๔) กระบวนการอนุญาตผู้มีสิทธิทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ภายใต้อำนาจหน้าที่ของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ โดยกำหนดให้การศึกษาและจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะต้องทำโดยนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันเป็นการอนุญาตให้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ทุกประเภทโครงการ ดังนั้น ในทางปฏิบัติ จึงพบว่ารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน จำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นการเฉพาะ ซึ่งนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานหลายรายไม่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เพียงพอสำหรับการจัดทำรายงานโครงการทุกประเภทได้ นอกจากนี้ จำนวนนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานไม่เพียงพอกับจำนวนโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทำให้ผลงานการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบที่ได้ไม่มีคุณภาพต้องทำการแก้ไข เกิดความล่าช้าในการจัดทำ และการพิจารณารายงานของคณะกรรมการผู้ชำนาญการรวมถึงจรรยาบรรณของนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงาน นิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานบางรายหวังผลกำไรพยายามลดต้นทุนในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมกำหนดอัตราจ้างบุคลากรต่ำไม่เกิดแรงจูงใจผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเข้ามาทำงานในระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทำให้ผลงานที่ได้ไม่มีคุณภาพ ต้องทำการแก้ไขหลายครั้งจนเกิดความล่าช้าในการจัดทำรายงานและการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับจรรยาบรรณของนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงาน คือ ปรากฏว่ารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมบางฉบับเป็นเท็จ ข้อมูลที่ปรากฏในรายงาน EIA และEHIA เป็นข้อมูลที่ไม่เป็นความจริงเป็นข้อมูลที่ปรุงแต่งขึ้นมา กรณีตัวอย่างของการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเท็จนั้น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) ได้เพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้มีสิทธิทำรายงานเกี่ยวกับการศึกษาและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของบริษัท เอิร์ธ แอนด์ ชัน จำกัด หลังจากรับจ้างทำรายงานศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA)

โครงการคอนโด เดอะ ไลน์ สาทร เข้าข่ายเป็นเท็จ อย่างไรก็ตาม การเพิกถอนใบอนุญาตไม่เกี่ยวข้องกับการเพิกถอนรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ปัจจุบันคอนโดยังสามารถดำเนินการก่อสร้างต่อไปได้^{๒๕}

(๕) กระบวนการพิจารณารายงาน

ความล่าช้าในกระบวนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นปัญหาที่ยังคงถกเถียงกันในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องว่าล่าช้าจริงหรือไม่ และความล่าช้านั้นเกิดขึ้นในขั้นตอนใดซึ่งขึ้นอยู่กับว่าผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์นั้นสวมบทบาทใดในกระบวนการพิจารณารายงานรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(๕.๑) การกระจายภารกิจการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) ได้ดำเนินการให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ระดับจังหวัดเพื่อเป็นการสนับสนุนเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานท้องถิ่น ในการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิโดยการคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วม

ในการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้หน่วยงานท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่แต่การดำเนินการดังกล่าวยังติดขัดด้วยข้อกฎหมาย ทำให้หน่วยงานที่รับมอบภารกิจยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเบ็ดเสร็จทุกขั้นตอน เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ยังกำหนดให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เป็นหน่วยงานพิจารณาให้ความเห็นเบื้องต้นต่อรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมถึงให้ สผ. ทำหน้าที่ในการแจ้งผลการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้การกระจายภารกิจมีขั้นตอนที่ยุ้งยากในการดำเนินงาน ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการดำเนินงานของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง หน่วยงานที่ได้รับมอบภารกิจจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและสนับสนุนองค์ความรู้ งบประมาณ และอัตรากำลังให้เพียงพอ

^{๒๕} โรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่ ถ่านหินกระบี่, สืบค้นเมื่อ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓, จาก <https://www.isranews.org/isranews/54030-a-54030.html>.

(๕.๒) ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดระยะเวลาดำเนินการในขั้นตอนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของ สผ. และ คชก. กำหนดระยะเวลาในขั้นตอนการแก้ไขรายงานของโครงการและนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานไม่เกิน ๑๘๐ วันนับจากวันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ มิฉะนั้นให้ถือว่าผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตไม่ประสงค์จะเสนอรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและให้ถือว่าจบกระบวนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากการสุ่มตัวอย่างรายงานด้านอาคารที่ผ่านความเห็นชอบพบว่า สผ./คชก. ใช้เวลาการพิจารณารายงานระหว่าง ๕๘ - ๑๐๐ วัน ผู้มีสิทธิทำรายงานและเจ้าของโครงการใช้เวลาแก้ไขปรับปรุงรายงานระหว่าง ๑๐ - ๒๐๖ วัน และโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานของรัฐที่ต้องขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่ได้กำหนดระยะเวลาการพิจารณาตามกฎหมายนั้น สผ./คชก. ใช้เวลาการพิจารณารายงานระหว่าง ๑๘๖ - ๓๗๐ วัน ผู้มีสิทธิทำรายงานและเจ้าของโครงการใช้เวลาแก้ไขปรับปรุงคุณภาพรายงานระหว่าง ๕๒ - ๖๒๖ วัน จากข้อมูลระยะเวลาดังกล่าวจะเห็นว่าความล่าช้าอันเกิดจากระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ไขปรับปรุงรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมากกว่าระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้กำหนดระยะเวลาในการนำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความเห็นจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติหรือได้รับความเห็นชอบหรือถือว่าได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการสามารถนำไปใช้ เพื่อเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีหรือประกอบการศึกษาอนุญาตตามกฎหมายได้เป็นระยะเวลาห้าปี นับแต่วันที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือหน่วยงานของรัฐตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่แทนได้มีหนังสือแจ้งความเห็นของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติหรือความเห็นชอบของคณะกรรมการผู้ชำนาญการแล้วแต่กรณี ซึ่งกรณีโครงการไปยื่นขออนุมัติหรืออนุญาต เมื่อเวลาล่วงเลยไปแล้วหลายปีจะส่งผลให้รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่เป็นปัจจุบัน มาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ไม่สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงและสภาพแวดล้อมในช่วงเวลานั้น ๆ

(๕.๓) ปัญหาการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ มีจำนวนจำกัดจึงต้องมีกรอบหรือหลักเกณฑ์การพิจารณารายงานของ คชก. แต่ล่าสุด ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยเฉพาะเมื่อครบกำหนดวาระ และมีการปรับเปลี่ยน คชก. ชุดใหม่และแนวทางการพิจารณาของ คชก. ที่ส่วนกลาง กับ คชก.ระดับจังหวัด ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยคุณภาพและความเห็นของ คชก. แบ่งออกเป็น ๒ ประเด็น คือ คุณภาพและความเห็น เรื่องคุณภาพนั้นเป็นที่วิพากษ์กันมาก เนื่องจากมีรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหลายโครงการที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบไปแล้ว แต่เมื่อมีการสอบถามจากนักวิชาการอิสระมักพบข้อผิดพลาดที่ไม่ควรเกิดขึ้นหลายประการที่ไม่ได้รับการท้วงติงจาก คชก. ในส่วนของประเด็นความเห็นนั้นพบว่าเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน และไม่อยู่ในกรอบของการศึกษา บางครั้งขึ้นอยู่กับความเห็นหรือประสบการณ์ส่วนตัว ทำให้การพิจารณาโครงการยืดเยื้อและล่าช้า

(๖) กระบวนการในการอนุมัติหรืออนุญาต

(๖.๑) ระยะเวลาในการอนุมัติหรืออนุญาตไม่มีกำหนดเวลา ในปัจจุบันสำหรับโครงการที่จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ปกตินั้นไม่พบว่าเป็นประเด็นปัญหาใด ๆ เนื่องจากมีกระบวนการในการทำงานชัดเจนคือ หลังจากที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) พิจารณาเห็นชอบในรายงานและ สผ. ส่งหนังสือแจ้งหน่วยงานอนุมัติหรืออนุญาต พร้อมแนบรายงานเล่มที่ได้รับอนุญาตแล้ว หน่วยงานอนุมัติหรืออนุญาต สามารถพิจารณาอนุญาตโครงการได้เลยโดยแนบมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการตรวจติดตามผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเงื่อนไขในการอนุญาต ในขณะที่รายงานรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) นั้น มีกระบวนการที่ซับซ้อนกว่า กล่าวคือ การตัดสินใจอนุมัติหรืออนุญาตโครงการ เป็นขั้นตอนหลังจากการพิจารณารายงานเสร็จแล้ว ซึ่งรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานอนุมัติหรืออนุญาต โดยกรณีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) สำหรับโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพนั้น กฎหมายกำหนดให้เมื่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ได้พิจารณาให้ความเห็นชอบต่อรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) แล้วให้ส่งรายงานไปยังหน่วยงานเจ้าของโครงการให้จัดรับฟังความคิดเห็นอีกครั้งเพื่อให้ความเห็นประกอบก่อนการอนุมัติหรืออนุญาต ซึ่งขั้นตอนทั้งหมดนี้ไม่มีเงื่อนไขเวลากำหนดไว้ว่า หน่วยงานอนุมัติหรืออนุญาตต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จเมื่อใดในการตัดสินใจว่าจะอนุมัติหรืออนุญาตหรือไม่ อนุมัติหรืออนุญาตโครงการ

(๖.๒) กระบวนการการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และผู้มีส่วนได้เสีย เป็นปัญหาของหน่วยงานผู้อนุมัติหรืออนุญาต ในการเตรียมงบประมาณ จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ในกรณีโครงการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) ที่ผ่านการเห็นชอบโดยคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) และกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานผู้อนุมัติหรืออนุญาต ต้องจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นครั้งสุดท้าย เพื่อสรุปความเห็นประกอบการพิจารณาผู้อนุมัติหรืออนุญาต แต่หน่วยงานผู้อนุมัติหรืออนุญาต ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะมีโครงการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) จำนวนเท่าใดภายใต้การกำกับดูแลจากการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) จึงไม่สามารถเตรียมงบประมาณส่วนนี้ไว้ ทำให้การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในขั้นตอนนี้ ไม่ต่อเนื่อง เกิดความล่าช้าในการเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาผู้อนุมัติหรืออนุญาต ส่งผลให้การพิจารณาผู้อนุมัติหรืออนุญาตล่าช้า

(๖.๓) ปัจจุบันกฎหมายกำหนดระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในขั้นตอนอนุมัติหรืออนุญาตไว้ในประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นการใช้อำนาจของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปกำกับการดำเนินงานของหน่วยงานอื่น ซึ่งมีกฎหมายเกี่ยวกับการอนุมัติหรืออนุญาตในความรับผิดชอบ ซึ่งจะส่งผลในการบริหารจัดการการทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

แม้การทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะมีการกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ อย่างชัดเจน แต่จากการตรวจสอบข้อมูลยังพบว่ามีรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) จำนวนไม่น้อยที่มีผลการรายงานไม่ตรงกับข้อเท็จจริง หรือมีการจัดทำข้อมูลเป็นเท็จ จึงมีแกนนำเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมฉบับปัจจุบัน ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับการทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยระบุว่าปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาดังกล่าวมีอยู่ ๓ ประการ คือ (๑) ผู้ว่าจ้างนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม คือ เจ้าของโครงการนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานพยายามทุกวิถีทางให้รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเข้าหลักเกณฑ์การพิจารณาของ สผ. แม้ข้อมูลจะไม่ตรงกับข้อเท็จจริง เพราะเกรงว่าเจ้าของโครงการก็จะไม่จ่ายค่าดำเนินการ (๒) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ไม่ได้ลงสำรวจจริงในพื้นที่ คชก. จึงพิจารณาเฉพาะข้อมูลในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่นิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานส่งให้เท่านั้น โดยไม่มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งกรณีนี้ มีข้อกำหนดในพระราชบัญญัติ

ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๑/๒ ให้อำนาจ คชก. ตรวจสอบพื้นที่ได้ และ (๓) ไม่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น คชก. ซึ่งมีหน้าที่พิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หน่วยงานเจ้าของโครงการ หรือนิติบุคคลผู้มีสิทธิรับทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องรับผิดชอบหากข้อมูลเป็นเท็จ ซึ่งการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีทำรายงานเป็นเท็จเป็นหน้าที่ของ สผ. โดยคณะกรรมการ ผู้ชำนาญการพิจารณาผู้มีสิทธิขอรับใบอนุญาตทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(๖.๔) กระบวนการติดตามตรวจสอบ

หัวใจสำคัญของกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม คือ กระบวนการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมเมื่อรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานอนุมัติหรืออนุญาต ดังนั้น ไม่ว่าในขั้นตอนการทำ รายงานจะมีความเข้มงวดเพียงใดก็ตามแต่หากเจ้าของโครงการไม่ปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน และแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIMP) แล้ว รายงานที่ได้รับความเห็นชอบก็ไร้ความหมายอย่างสิ้นเชิง สรุปปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกติดตามตรวจสอบ และการรายงานผลการปฏิบัติตาม มาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการกำกับดูแลการ ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด ทำให้ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ไม่มีอำนาจที่จะลงโทษ เจ้าของโครงการที่กระทำความผิด ทั้งนี้ เป็นหน้าที่ของเจ้าของโครงการและหน่วยงานอนุมัติหรืออนุญาต ที่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๕๑/๕ ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑

- ผู้ดำเนินการ (เจ้าของโครงการ) ไม่ปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน และแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ ในรายงานหรือปฏิบัติไม่ครบหลังจากโครงการได้รับความเห็นชอบแล้ว ทำให้เกิดปัญหาผลกระทบ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพส่งผลทำให้เกิดความไม่เชื่อถือทั้งในตัวรายงาน และกระบวนการ ในการพิจารณารายงาน

- หน่วยงานอนุมัติหรืออนุญาต ดำเนินการติดตามตรวจสอบ การปฏิบัติตามมาตรการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตาม ตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในรายงานประเมินผลกระทบฯ เฉพาะที่ระบุไว้

ในเงื่อนไขท้ายใบอนุญาตตามอำนาจของหน่วยงานเท่านั้น โดยอาจเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของ สผ. ที่จะต้องดำเนินการติดตามโครงการที่ได้รับการเห็นชอบในรายงานแล้ว ให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะโครงการของรัฐที่ได้รับการเห็นชอบในรายงานแล้ว มักไม่ดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- หน่วยงานรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการบางแห่งไม่ได้ตั้งงบประมาณรองรับแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือได้รับงบประมาณไม่เพียงพอหรือมีการเปลี่ยนแปลงงบประมาณเพื่อนำไปใช้ในการอื่น

- หน่วยงานอนุญาตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อจำกัดทำให้ไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการของโครงการและพิจารณารายงานการปฏิบัติตามมาตรการได้ทั้งหมดทุกโครงการ รวมทั้งบางมาตรการที่กำหนดไว้ไม่สามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากไม่ได้อยู่ในอำนาจของหน่วยงานอนุญาต ทำให้หน่วยงานอนุญาตไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑๑ สรุปปัญหาและอุปสรรคของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ปัญหาและอุปสรรคของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีดังต่อไปนี้

๑) นโยบายเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑.๑) การขอและการอนุญาตเข้าศึกษาสำรวจในพื้นที่ของรัฐเพื่อจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องใช้เวลา เนื่องจากในบริบทปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถปฏิบัติงานอย่างบูรณาการกันได้ ส่งผลให้การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการของรัฐล่าช้าเสียเวลาและเสียโอกาสในการพัฒนาโครงการสำหรับประชาชน

๑.๒) นโยบายภาครัฐบางครั้งไม่ให้ความสำคัญต่อหลักการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และกระบวนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดความลักลั่นระหว่างโครงการของภาครัฐและภาคเอกชน

๑.๓) การกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการขนาดเล็กที่จะต้องทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะโครงการขนาดเล็กที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีนัยสำคัญ เป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรและเวลา รวมทั้งเป็นการเพิ่มภาระแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๑.๔) เบี้ยประชุมสำหรับคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ในการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังน้อยไม่เหมาะสมกับภาระรับผิดชอบ เนื่องจากข้อจำกัดของระเบียบของทางราชการ

๒) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๑) ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายหรือระเบียบอื่นใดที่กำหนดให้มีการจัดทำรายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) สำหรับโครงการขนาดใหญ่ในรายสาขา (Sector Based) หรือในเชิงพื้นที่ (Area Based) ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่สมควรต้องจัดทำก่อนที่จะมีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น

๒.๒) การประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันยังขาดการปฏิบัติให้เป็นไปตามประกาศเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” ทำให้ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลให้การพิจารณา รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเกิดความล่าช้า

๒.๓) ระบบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๓.๑) ผู้ชำนาญการในนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมบางรายปฏิบัติผิดจรรยาบรรณโดยเฉพาะการรายงานข้อมูลที่เป็นเท็จในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๓.๒) ประชาชนเกิดความไม่ไว้วางใจและขาดความเชื่อมั่นต่อรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ

๒.๓.๓) ขาดการชี้แจงสังคมและทั่วถึงภาครัฐในกรณีที่โครงการพัฒนาของภาครัฐมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพของประชาชนอย่างรุนแรง

๒.๓.๔) ในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่จะประสบปัญหาขาดข้อมูลทุติยภูมิทางด้านสาธารณสุขและสุขภาพที่มีคุณภาพย้อนหลังในอดีต ๕ ปี ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความจำเป็นสำหรับการวิเคราะห์และการประเมินผลกระทบทางด้านสุขภาพของโครงการที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการ โดยเฉพาะขาดฐานข้อมูลสาธารณสุขและสุขภาพในระดับตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งจะมีผลต่อคุณภาพของรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

๒.๓.๕) ระบบฐานข้อมูลในรูปของ SMART EIA ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ยังไม่สมบูรณ์และไม่เป็นปัจจุบันไม่สามารถแสดงความคืบหน้าของการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ระบุในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๓.๖) การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีคุณภาพทำให้ไม่สามารถลดความขัดแย้งระหว่างรัฐเจ้าของโครงการและประชาชนได้

๒.๓.๗) ประชาชนบางส่วนมีกระบวนการที่มักขัดแย้งกับแนวคิดที่จะพัฒนาโครงการบางโครงการ

๒.๓.๘) การที่หน่วยงานผู้อนุมัติหรืออนุญาตจะสามารถอนุมัติหรืออนุญาตได้จำเป็นต้องจัดทำกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (ตามมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐) แต่ในบางกรณีไม่สามารถจัดทำได้อย่างรวดเร็วเนื่องจากหน่วยงานไม่มีการจัดเตรียมงบประมาณสำหรับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้เพียงพอสำหรับกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) ทำให้เกิดความล่าช้าของการอนุมัติหรืออนุญาตโครงการ

๒.๔) ระบบการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Report Review)

๒.๔.๑) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ชุดต่าง ๆ ขาดระบบการประสานเชื่อมโยงระหว่างกันเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพและมาตรฐานของการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และความสอดคล้องกับนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระหว่างนโยบายการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยง

๒.๔.๑) การมอบภารกิจการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการบางประเภทบางขนาดไปยังจังหวัดต่าง ๆ นั้น บางจังหวัดที่รับมอบหมายต้องประสบปัญหาด้านเอกภาพและมาตรฐานของการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๕) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) (Expert Committee)

๒.๕.๑) ไม่มีคำตอบแทนสำหรับ คชก. ในการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๕.๒) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ไม่สามารถลงสำรวจข้อเท็จจริงในพื้นที่โครงการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบสูงหรือพื้นที่อ่อนไหวได้ทุกโครงการ ทำให้ไม่สามารถ

ตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่โครงการด้วยตนเองส่งผลให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) พิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการโดยอาศัยข้อมูลที่นิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานส่งให้เท่านั้น

๒.๖) ระบบการติดตามตรวจสอบ (Monitoring Evaluation and Auditing)

๒.๖.๑) ขาดระบบการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๖.๒) ขาดระบบการประเมินผลการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๖.๓) ขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการพิจารณาศึกษา

ประเทศไทยมีการพัฒนาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม ในปี ๒๕๒๔ มีการออกประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและพลังงาน กำหนดประเภทและขนาดของโครงการ หรือกิจการที่ต้องมีการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำนวน ๑๐ ประเภทโครงการ ต่อมาในปี ๒๕๒๗ ได้มีการออกกฎกระทรวงวิทยาศาสตร์ และการพลังงาน กำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนเป็นผู้มีสิทธิขอรับใบอนุญาตทำรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

จากนั้นได้มีการพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่ง ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้มีการปรับปรุงกฎหมายส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการนำระบบ การพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) มาใช้จนถึงปัจจุบัน ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๖ – ๒๕๔๙ มีการปฏิรูประบบราชการจึงได้มีการปฏิรูปโครงสร้างและระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมครั้งใหญ่มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธาน และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ โดยคณะกรรมการดังกล่าวและคณะทำงาน ได้ส่งมอบข้อเสนอการปฏิรูประบบการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยผลการศึกษาและข้อเสนอต่าง ๆ ได้แก่ กระบวนการ วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้มีสิทธิทำรายงานการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับระบบการวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม การจัดตั้งองค์การมหาชนและกองการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การจัดตั้งกองทุน ด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การกำหนดประเภทและขนาดโครงการที่ต้องจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ

ต่อมาเมื่อมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง ได้มีการปรับปรุงระบบการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอีกครั้งหนึ่ง ได้มีการกำหนดแนวทางด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment : EHIA) ไว้อย่างเข้มงวด

เป็นที่มาของการกำหนดประเภทและขนาดของโครงการ หรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ และต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (EHIA Report) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นต้นมา

ต่อมามีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๘ ได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ (ฉบับที่ ๒) ในขณะที่ประเทศไทยได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ ๒๐ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งในแผนการปฏิรูปได้กำหนดให้มีการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ขึ้นระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ รวมระยะเวลา ๕ ปี

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะนำระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง และการปฏิรูปมาเป็นระยะ ๆ แต่ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็ยังคงมีปัญหา และข้อจำกัดก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในสังคมในหลายกรณีเนื่องจากระบบดังกล่าวมีข้อจำกัดและจุดอ่อนในเชิงการปฏิบัติและการบังคับใช้ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเป็นการเร่งด่วน โดยการปฏิรูปในเชิงระบบและโครงสร้างให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาการพัฒนาโครงการและบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นจึงเห็นสมควรทำการพิจารณาศึกษากระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคและจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งเพื่อเป็นการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูประบบและโครงสร้างการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามแผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาศึกษากระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมครั้งนี้ปรากฏว่ามีการนำระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีความจำเป็นสำหรับการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน เนื่องจากการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

๑) เป็นเครื่องมือที่ช่วยพิจารณาว่าโครงการที่กำลังจะเกิดขึ้น อาจจะทำให้เกิดผลเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ในระดับมากน้อยเพียงใด และหากเกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ผู้พัฒนาโครงการจะต้องมีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมก่อนการดำเนินการ

๒) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการคาดการณ์ประเด็นปัญหาสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นตามหลักวิชาการซึ่งจะได้เตรียมป้องกันและแก้ไขไว้ก่อนตั้งแต่ขั้นเตรียมโครงการ รวมทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดแผนการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่าง ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นภายหลังจากได้มีการก่อสร้างและดำเนินการ

๓) เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจการลงทุนหรือพัฒนาโครงการ การเตรียมแผนงานแผนการเงินในการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในขั้นตอนการอนุมัติ/อนุญาตของหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย

๔) ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลแก่สาธารณชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และลดความขัดแย้งของการใช้ทรัพยากรที่อาจเกิดขึ้นได้

๕) เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาโครงการ ดังนี้

๑) ให้เจ้าของโครงการพัฒนาโครงการด้วยความรอบคอบมากยิ่งขึ้น

๒) บรรเทา ลด และป้องกันผลกระทบที่เสียหายอันเกิดจากการพัฒนาโครงการ

๓) ให้การใช้ทรัพยากรเกิดประโยชน์สูงสุดและเกิดความสมดุล

๔) ให้มีการเตรียมมาตรการลดผลกระทบ การติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่รอบคอบ

๕) ในการพิจารณาทางเลือกของโครงการให้เหมาะสม

๖) ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจ ผลดี ผลเสียของโครงการ ลดการโต้แย้งจากประชาชน

การนำระบบการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้วมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ยังประสบปัญหาความขัดแย้งในสังคมระหว่างผู้พัฒนาโครงการหรือเจ้าของโครงการกับประชาชน จำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงโดยการปฏิรูปมาเป็นระยะ ๆ แต่การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก็ยังนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งในสังคมในหลายกรณีเนื่องจากการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการที่ระบบดังกล่าวมีข้อจำกัดและจุดอ่อนในเชิงการปฏิบัติและการบังคับใช้ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเป็นการเร่งด่วน

โดยการปฏิรูปในเชิงระบบและโครงสร้างให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา การพัฒนาโครงการ และบริบททางเศรษฐกิจและสังคม

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศกำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ และให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลตามที่กำหนด โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผลการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกด้าน และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นมา

ในปัจจุบันประเทศไทยได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ ๒๐ ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งในแผนการปฏิรูปได้กำหนดให้มีการปฏิรูประบบ และโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมขึ้นระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓ รวมระยะเวลา ๓ ปี ซึ่งก่อนหน้านั้นคือในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ทางสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ทำการปฏิรูประบบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมบางส่วน ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

๕.๒ สรุปผลของการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ (EIA และ EHIA) ตามแผนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓

จากการพิจารณาศึกษา และการติดตามการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำ รายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) โดยสำนักงานนโยบาย และแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในครั้งนี้นำพบว่า ในระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นเวลาสองปีกับสามไตรมาส หน่วยงานดังกล่าวได้ดำเนินการปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) ให้เป็นไปตามภารกิจ(กิจกรรม)ในแผนการปฏิรูปฯ ทุกประการ แต่ยังมีสิ่งที่จะต้องติดตาม ประเมิน และเร่งรัด คือ การปฏิบัติตามระบบและโครงสร้าง

การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) ที่ได้ทำไว้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายที่เป็นผู้จัดทำรายงาน คือ เจ้าของโครงการและนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบที่วางไว้อย่างเคร่งครัด ซึ่งปัจจุบันการจัดทำรายงานฯ ก็ยังมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าของโครงการหรือผู้จัดทำรายงานกับประชาชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านของการปฏิรูปฯ ในส่วนของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ซึ่งเป็นผู้กำหนดกฎกติกาของการจัดทำรายงาน การพิจารณารายงาน และการติดตามตรวจสอบมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย จะต้องเคร่งครัดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม ตลอดจนการปฏิรูปหน่วยงานของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ก็ควรต้องเร่งรัดทำการปรับปรุงส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์ครบถ้วนต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

๑) นโยบายเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑.๑) หน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลหรือรักษาพื้นที่โครงการที่จะมีการพัฒนา ซึ่งเจ้าของโครงการพัฒนามีความจำเป็นต้องเข้าไปศึกษาสำรวจในพื้นที่นั้น เพื่อจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่อย่างบูรณาการกับหน่วยงานเจ้าของโครงการฯอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ทันการณ์และประชาชนไม่เสียผลประโยชน์ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาตให้หน่วยงานอื่นเข้าไปในพื้นที่ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดให้เป็นไปตามคู่มือปฏิบัติงานของหน่วยงานตามพระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๒) การพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการของรัฐต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและจริงจัง

๑.๓) ควรทบทวนประเภทและขนาดของโครงการที่ไม่มีความจำเป็นจะต้องมีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น ประเภทโครงการหรือกิจการลำดับที่ ๒๗ ถึง ๓๑ ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ

กิจการ หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยใช้ประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of practice) มาเป็นข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับการอนุมัติหรืออนุญาตของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติหรืออนุญาต

๑.๔) ควรมีค่าตอบแทนเพิ่มเติมจากเบี้ยประชุมสำหรับคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ในการดำเนินการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีความเหมาะสมกับภาระรับผิดชอบ

๒) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๑) ต้องมีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) สำหรับโครงการขนาดใหญ่ ในรายสาขา (Sector Based) หรือในเชิงพื้นที่ (Area Based) โดยเร็ว

๒.๒) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ต้องให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามประกาศ เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๓) ระบบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๓.๑) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ควรปรับระบบการอนุญาตและควบคุมนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีความเข้มงวด และปฏิบัติตามจรรยาบรรณ สอดคล้องกับข้อบังคับสภาวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่าด้วยการประกอบวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควบคุมสาขาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านวิทยาศาสตร์และการควบคุมมลพิษ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพยิ่งขึ้น

๓.๒) หน่วยงานเจ้าของโครงการทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องเพิ่มช่องทางในการสื่อสารสองทางในเชิงรุกตั้งแต่ขั้นตอนการเริ่มศึกษาโครงการให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการ โดยใช้รูปแบบที่เข้าถึงได้ง่าย เพื่อสร้างความเข้าใจ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับประชาชน และต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนในพื้นที่โครงการได้เข้ามามีส่วนรับรู้แสดงความคิดเห็น ตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาเพื่อจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ

๓.๓) สถาบันทางวิชาการและสถาบันทางการศึกษาที่เป็นกลาง ควรทำหน้าที่ชี้แนะสังคม และทั่วถึงภาครัฐ โดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมในกรณีที่โครงการพัฒนาของรัฐ จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของประชาชน

๓.๔) กระทรวงสาธารณสุขควรดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลด้านสาธารณสุขและสุขภาพ ที่สมควรและจำเป็นต่อการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และเพื่อการคาดการณ์ ภาวะสุขภาพในอนาคตโดยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวในระดับหมู่บ้านและตำบลได้ และมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านสาธารณสุขเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดทำรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพและคาดการณ์ความเสี่ยงในอนาคตได้ นอกจากนี้ รัฐควรกำหนดหน่วยงานของรัฐให้เก็บและเปิดเผยข้อมูลด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสุขภาพให้เป็นสาธารณะ โดยให้หมายรวมถึงข้อมูลด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ที่มีอยู่ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA และ EHIA) ที่ผ่านการอนุมัติแล้วด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการประหยัดเวลา งบประมาณ ภาระงานของทุกภาคส่วน

๓.๕) รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลในรูปของ SMART EIA ให้สมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ และเข้าถึงได้สะดวก ให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปี

๓.๖) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ต้องสร้าง ระบบติดตามตรวจสอบ กำกับดูแลนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานฯ ให้มีการจัดทำรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ และมีการบังคับใช้บทลงโทษอย่างจริงจัง กับนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานที่ไม่มีคุณภาพ

๓.๗) รัฐต้องมอบหมายให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนินการให้มีนโยบายในการพัฒนาพื้นที่ที่ชัดเจน และมีการสื่อสารทำความเข้าใจ กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องเร่งจัดทำ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ให้ครอบคลุมเป็นรายพื้นที่ (Area based) และรายสาขา (Sector based) ให้แล้วเสร็จ ภายใน พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อช่วยลดความขัดแย้ง

๓.๘) การประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยหน่วยงานผู้อนุมัติหรืออนุญาต จะต้องดำเนินการตามกฎหมายระเบียบที่รัฐวางไว้ทุกประการโดยเคร่งครัด และให้สำนักงานนโยบาย และแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนของหน่วยงานผู้อนุมัติหรืออนุญาตแล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับตั้งแต่ได้รับหนังสือแจ้งจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

๔) ระบบการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Report Review)

๔.๑) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกัน เพื่อการประสานเชื่อมโยงระหว่างคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ชุดต่าง ๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับระดับมาตรฐานการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเด็นเดียวกัน

๔.๒) ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม

๕) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) (Expert Committee)

๕.๑) ควรมีคำตอบแทนเพิ่มเติมจากเบี้ยประชุมที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ได้รับในการดำเนินการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีความเหมาะสมกับภาระรับผิดชอบ

๕.๒) เพื่อประโยชน์ในการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการที่อยู่ในพื้นที่อ่อนไหวหรือมีผลกระทบรุนแรงคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ควรจะต้องลงพื้นที่โครงการเพื่อศึกษาสำรวจข้อเท็จจริงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือในการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๖) ระบบการติดตามตรวจสอบ (Monitoring Evaluation and Auditing)

๖.๑) หน่วยงานอนุมัติหรืออนุญาตให้มีการพัฒนาโครงการ ต้องมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบตามที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวด โดยให้นิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือผู้ที่มีใบประกอบวิชาชีพด้านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ลงนามรับรองรายงานการติดตามตรวจสอบ

๖.๒) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ต้องสร้างระบบการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบตามที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานอนุมัติหรืออนุญาตอย่างเคร่งครัด และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ รวมถึงต้องสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อประสิทธิภาพของการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับภาคประชาชน

๖.๓) เจ้าของโครงการต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามที่กำหนดไว้ในมาตรการป้องกันแก้ไขและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

หน้าว่าง

บรรณานุกรม

รายการเอกสารกฎหมายสำคัญและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำ รายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงาน การประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมซึ่งผู้ดำเนินการ หรือผู้ขออนุญาตจะต้องจัดทำเมื่อได้รับอนุญาตให้ ดำเนินโครงการหรือกิจการแล้ว พ.ศ. ๒๕๖๑.

ประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมี ส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำ รายงานการประเมินผลกระทบ ๒๕๖๒.

รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การปฏิรูป ด้านระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ๒๕๖๐.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ/ เล่มที่ ๓๗/ เรื่องที่ ๗ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม/ ประวัติความเป็นมาในการประเมินผลกระทบ. สืบค้นเมื่อ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๓, จาก <http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=37&chap=7&page=t37-7-infodetail02.html>.

รายการหนังสือบทความวารสารและเว็บไซต์ภาษาไทย

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม:ความหมายและประโยชน์ ของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม. สืบค้นเมื่อ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓. จาก www.onep.go.th/eia

แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๒๔ ก ราชกิจจานุเบกษา ๖ เมษายน ๒๕๖๑.

โครงการสำรวจความเชื่อมั่นและการยอมรับต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ของประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ โดย ศูนย์บริการวิชาการ สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เสนอสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม.

แนวทางการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA Guideline). สืบค้นเมื่อ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๓. จาก <http://www.onep.go.th/eia/%e0/>

กลุ่มงานพิจารณาผู้มีสิทธิทำรายงาน, กองพัฒนาระบบการวิเคราะห์ฯ สผ. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา เรื่อง “ความคืบหน้าการปฏิรูประบบ และโครงสร้างการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ” ด้านการขออนุญาตและกำกับดูแลผู้มีสิทธิทำรายงานฯ วันพฤหัสบดีที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓ ณ โรงแรม แกรนด์ เมอร์เคียว กรุงเทพฯ ฟอรั่ม. สผ. เน้นหลักธรรมาภิบาลกำกับ “รายงาน EIA”. สืบค้นเมื่อ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓. จาก <https://www.thebangkokinsight.com/367819/>

โรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่. , สืบค้นเมื่อ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ จาก <https://www.isranews.org/isranews/54030-a-54030.html>)

Thaireform. หนังสือถึงมือ กทม.แล้ว! แจงฟันโบอนุญาต บ.เอิร์ธฯ ทำอีไอเอเท็จ ‘เดอะไลน์สาทร’- เตรียมเสนอ คกก.พิจารณา. สืบค้นเมื่อ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๓. <https://www.isranews.org/isranews-news/73053-condo-73053.html>

MGR Online, ๑๕ องค์การรัฐ – เอกชนร่วมจวก คชก.แก้ปัญหาล่าช้า ชง ๕ แนวทางเสนอ คสช. สืบค้นเมื่อ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๓. จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9580000026571>.

ออกแบบและพิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

๐ ๒๘๓๓ ๕๘๘๐, ๐ ๒๘๓๓ ๓๔๗๑-๒, ๐ ๒๘๓๓ ๓๔๗๑